

Sint Lucas gilde te Haarlem in 1631

<https://hdl.handle.net/1874/234012>

qu.

mm 1045g

AA. qu.

BIBLIOTHEEK UNIVERSITEIT UTRECHT

3147 050 7

April 1898 N° 3

— 1 —

SINT LUCAS GILDE TE HAARLEM

IN

1631.

(Medegedeeld door den Adj.-Archivaris van Haarlem C. J. GONNET.)

e broederschap der Schilders te Haarlem, had in den aanvang der zeventiende eeuw den weg ingeslagen, dien zij door hare andere Hollandsche kunstgenooten betreden zag. Het was nog zoovele jaren niet geleden, dat het penceel vooral in dienst had gestaan der bijbelsche- en kerkelijke historie of van tijd tot tijd zijne hulp leende tot vergoding van helden en episoden der fabelleer, eene richting der kunst welke te dier tijde in Italie sterk aan de orde was en door de Schilders die het zuiden bezochten, naar huis werd medegebracht.

MAERTEN VAN HEEMSKERCK onder de Haarlemmers, laat ons vrij goed opmerken, wat hij in Rome had zien verkondigen en leeren, maar hij is ook zoo wat de laatste, die zijne heiligen of kerkelijke personen in eene klassieke omgeving te voorschijn brengt. Na hem

maakte men zich los van die traditiën en zocht eene eigen, bovenal eene vaderlandsche kunst. Zich afwendende van het ideale, ten minste zoo weinig mogelijk zich bekommerende met bovenaardsche verzuchtingen, even weinig dwepende of even krachtig brekende met de grieksch-romeinsche herlevingsrichting, sloeg men de blikken van den hemel naar de aarde en riep het, van de zuiderzon vermoeid en naar verkwikking smachtend oog, terug naar de groene velden van het polderland. Van de bouwvallen der Romeinsche paleizen en de in puin zakkende zegebogen der overwinnaars, keerde men zich naar de hecht onderhouden raadhuizen der vaderlandsche steden, van de Madonna's en heiligen naar de Regenten in hunne vroedschapkamers of naar de keurmeesters der lakenen in hun staalhof. Van het bovenaardsche tot het gewone en alledaagsche, dat was wel een stoute stap; daar in het Zuiden werd het beproefd om vormen te geven aan geheimenissen, nooit door iemand aanschouwd en de zinnen en gedachten te brengen, daar waar alleen de fantasie toegang had. Een streven, dat al naarmate der verbeeldingskracht van den kunstenaar, bij oneindige schakeeringen, glorieus overwinningen kon bezorgen, maar ook jammerlijke nederlagen kon ten gevolge hebben.

En nu ging men hier in het Noorden, op het ingedijkte moerasland aan de zee, den ouden weg verlaten en een nieuwe kunst zoeken. Was hier zooveel te zien, dat de moeite waard was om te worden geschilderd? De korporealschappen der schutterijen, de overlieden der gilden, wie zag ze niet dagelijks rondom zich? Wie molens of weteringen wilde aanschouwen, behoefde immers slechts de stadspoort uit te gaan; wie galjoenen of schepen begeerde, kon op het IJ of in den Amstel, op de rivieren en in de binnenvaarten zijn oog naar hartelust verzadigen; wie zijn vermaak stelde in buurkermissen kon zich den ganschen zomer door, op het land met de huislieden

vermeien; paardenmarkten vond men overal en aan ruitergevechten was geen gebrek in een land dat sedert tientallen van jaren in oorlog was.

De keus was dus moeilijk, hoe groot de verscheidenheid der onderwerpen, maar dan van zeer gewonen aard, ook wezen mocht. Maar de Schilderschool *wilde* breken met de overleveringen van een tijdvak dat men voor goed afgesloten hield. Om de geschiedenis ter hand te nemen, kwam slecht overeen met de leer eener kunst die een nieuwen weg ging zoeken, daargelaten nog het feit, dat in Holland de kleuren op het palet, nimmer bij voorkeur of in hoofdzaak voor de historie zijn bestemd geweest en dat veld zooveel mogelijk aan de etsnaald is vrijgelaten.

Er bleef dus niet veel anders over, dan zich te wenden, tot hetgeen men rondom zich zag: het gewone hollandsche landschap, met zijne weiden en duinen en stroomen, de vrome en vroede poorters in beeld te brengen; een weinig verheven, ja, maar een onuitputtelijk onderwerp, dat voor de eerste eeuwen afwisseling genoeg aanbood en zoolang het niet aan Schilders mangelde, niet ten einde zou komen voor de laatste Vendrig der Schutterrij, de laatste overman der gilden zou zijn ten grave gebracht.

En daar bestond in Haarlem ter zeventiende eeuw niet veel vrees voor, want lang was de rij der Schutters en Regenten, die nog stonden te wachten om voor hun portret te poseeren en mocht FRANS HALS ook schilderen zooveel hij kon, hadden FRANS PIETERSZ. GREBER en CORNELIS ENGELSZEN VERSPRONCK reeds tal van gebarde en baardeloze hoplieden der loffelijke Schutterij op het doek gebracht, JOANNES VERSPRONCK en PIETER KLAESZ. SOUTMAN moesten zich gereed maken, om de met ongeduld bevangen Schutters te penceelen, die, met de minder voortvarende en meer tot talmen neigende

Gasthuisregenten en Spinhuisvaders, hunne beeldtenis op het doek wenschten te aanschouwen.

Mocht nu het portret-eischend poortrental groot wezen, de broederschap der Schilders ging er tegen opwassen, en er ligt weinig overdrijving in, wanneer we de stad Haarlem tegen de helft der zeventiende eeuw bij ééne groote schilderkamer vergelijken. Geheele huisgezinnen beoefenden de kunst. Wie FRANS HALS noemt, denkt ook aan zijn broeder DIRCK HALS en heeft zijne zonen HARMAN, NICOLAES, REYNIER en HENDRIK HALS voor den geest. FRANS PIETERSZ. GREBBER met zijne kinderen PIETER FRANZS. en MARIA GREBBER en zijn naamvoerders MOURIS JANSZ., AELBERT en FREDRIK GREBBER bloeiden in den tijd waarvan we spreken. De naam WOUWERMAN behoeft slechts genoemd te worden, om te herinneren hoe PHILIPS met zijn broeders PIETER en JAN den Schildersaanleg erfelijk medebrachten van hun vader PAUWELS JOOSTEN WOUWERMAN. SALOMON DE BRAY, met zijne zonen JAN, JACOB, DIRK en JOSEPHUS, en zijn oomzegger ALBERT DE BRAY, de kunstweekende broeders ADRIAEN en ISAAC VAN OSTADE, SALOMON met zijn zoon JACOB VAN RUYSDAEL zijn bij ieder bekend. Dit zijn nu nog maar de voornaamsten, doch wanneer we de op zich-zelfen arbeidende kunstenaars gingen opnoemen zouden we vooreerst niet ten einde komen. PIETER DE MOLIJN, GAEFF MEYNDERTS FABRICIUS, HENDRIK GERRITS POT, PIETER JANS BAGIJN, JUDITH LEYSTER, PIETER SAENREDAM, FREDERIK en CORNELIS VROOM, WILLEM HEDA, GUILJAEM POLYDANUS, GERRIT CLAESZ. BLEEKER, FRANS DE HULST, WOUTER KNIJF, BARTH. MOLENAER, THOMAS WIJCK, met eene menigte anderen, hooren in dien tijd thuis.

Bij den omvang, die de broederschap door het toetreden van zoovele leden kreeg, maar vooral door de beteekenis en het gewicht

van zulk een edel en breed vertakt bedrijf als de kunst, werd het meer en meer noodig de keuren, de grondwet van den gilde, te herzien, aan te vullen en uit te breiden. In 1514 en 1590 waren reeds keuren uitgevaardigd, maar moge ook destijds de Schilderkunst met goed gevolg te Haarlem beoefend zijn, nimmer had men toen gedroomd van de vlucht, die zij nu stond te nemen. Nieuwe tijden, nieuwe wetten dus.

Het is op die lang verholen gebleven keur van het St. Lucasgild, dat in de volgende bladzijden de aandacht gevestigd wordt. Dit stuk was voor weinig jaren, in 1870, toen Dr. A. VAN DER WILLIGEN zijn boek *Les Artistes de Harlem* in het licht zond, hem nog onbekend, gelijk hij het op blz. 5 uitdrukkelijk vermeldt en zelfs als niet bestaande aanduidt. Daarin echter vergiste zich de geleerde schrijver, want niet lang daarna, in 1873, werd op de verkooping der boekerij van wijlen Mr. J. VAN DAM VAN NOORDELOOS te Rotterdam, te koop aangeboden het Wapenboek van St. Lucasgilde te Haarlem, dat in eigendom is overgegaan aan het Archief dier stad. Dit register, getiteld »St. Lucas-Gilden Wapening en Lijck-Sieraten A^o. 1635» bevat allereerst de 18 blazoenen van de 14 ambachten of bedrijven, welke onder het gild behoorden en afbeeldingen van de lijkkleeden, waarmede de gildebroeders, naar gelang van hun kunst of beroep, werden begraven (hoogst waarschijnlijk door SALOMON DE BRAY) in kleuren geteekend. Verder de, eigenhandig door SALOMON DE BRAY geschreven, straks af te drukken stukken, met de eigenhandige naamteekeningen van Deken, Vinders en gemachtigden. Het boek heeft vroeger tot de gildepapieren behoord, maar is door JACOBUS KONING omstreeks 1816 gebruikt voor zijne bekroonde verhandeling: »Over den oorsprong enz. der boekdrukkunst», in zijne boekerij gebleven en

daaruit (1833) overgegaan in bezit van den Heer VAN DAM VAN NOORDELOOS. (Zie Catal. handschr. JAC. KONING bl. 10 N. 62.) Gelukkig dat het nu weder zijne oude plaats inneemt naast de andere gildeboeken van St. Lucas.

In die aanstonds volgende keur, zal men veel bevestigd zien, wat Dr. VAN DER WILLIGEN nog maar bij gissing kon vermelden. Sommige zaken echter treden in een ander licht, dan waarin ze tot nu toe waren beschouwd. Zoo hield men het er voor, dat de tafereelen waarmede de vergaderkamer was versierd, te danken waren aan de goedwilligheid der Schilders, maar reeds in art. 3 zal men zien, dat de toetredende gildebroeders tot het schenken van een kunststuk hunner hand verplicht waren, ja zelfs, dat met angstvalligheid de maat wordt opgegeven van de schilderij, de geëtste plaat, het geschilderde glasperk, het gesneden of gehouwen beeld enz. enz. welke als »blijde inkomste" moesten aangeboden worden.

Dat de nieuwe organisatie den bloei der kunst niet aan banden legde of belemmerde, maar het welvaren der broederschap naar wensch heeft bevorderd is vrij goed bekend en blijkt duidelijk uit de naamlijsten van dien tijd. Het kan bovendien afgeleid worden uit deze omstandigheid, dat het in omvang en beteekenis toenemend gild in 1636 een eigen vergaderplaats heeft bekomen in het Princenhof boven het broodwegerskantoor, waarheen alle reeds verworven schilderijen, beelden en voorwerpen van kunst werden overgebracht en waar bij de eerste vergadering den 7 Juli 1637 het volgende in het notulenboek werd opgeteekend:

De heere deecken Mr. FLORENS VAN DIJCK, uytnemendt schilder, (heeft) tot een eerste gifte aan den gemene Gilde, en tot sier-raedt van deesen kamer, ter kamere vereerdt een principael gegooten Troonie (borstbeeld) op het leeven, gedaen bij den heerlijcken en

alder beroemsten MICHAEL ANGELO BONAROTI, sijnde deselve bij den heer deecken VAN DIJCK mede uyt Italien 't huys gebracht.

Na deze lange voorafpraak, doen wij hier de stukken volgen:

Aen den E. Heeren Burgermeesteren der
stadt Haerlem.

Verthoonen reverentlijcken den Deecken Vinders ende voornaemste Gildebroederen van St. Lucas (ofte Schilders) gilde binnen deeser stadt, hoe dat sij supplianten bevinden dat van over langer handt soo deur onachtsaemheyten en versloffen der vooryghe overhoofden en regenten des selvyghe gildts, als weerspalticheyten van sommyghe aenbehoortye Leedematen van dien, het selvyghe Gilde tot sulcken verval ghekoomen te sijn datte ordonnantie hier voortijden bij den E. Heeren Burgermeesteren deeser stadt tot sustentatie vant selve Gildt gemaect, ghenoechsaem insouffisant bevonden wert, omme een ijder tottet selve Gildt specteerende te mooghen constringheeren totte aenhoudingh van de selve Gilde. Ende alsoo hen supplianten voors. Gilde wel het oudste ende voorbarighste gilde deeser Stadt van over veele jaren altoos es gheweest, jae sulckx dat sij supplianten achten dat om des selfs achtbaerheyt halven, alle verval van dien in alle mooghelijckheyten behoort geweert ende alle tghene daertoe eenichsints oorsaecke soude moogen gheeven, ghedempt te werden deur bequame ende klare ordre bij UE. vuyt auctoriteyt UE. competerende daer toe ghestatueert, ende alsoo sij supplianten de beste kennisse ende weetenschappe hebben, waer wt henluyder disordre is ontstaende Soo hebben sij supplianten metten anderen geraemt ende in geschrifte ghestelt (volgens Uwer E. ordre hun in Aprillis 1630 ghegheeven) alsulcke artyculen ende ordonnantiën als sij luyden achten en bevonden hebben hen seer nootsaeckelijck tot onderhoudt van heurluyder voors. Gildt te

sijn, hebbende in de selve waerghenomen en gheobserveert soo veele de teegenwoordyghe tijt gheleegentheydt der saecken lijden mochten, alle pointen en artycule van hunne oude keure ende ordonnantiën naer dewelcken sij hen tot nu toe hebben gereguleert, Oversulcx keeren sij supplianten hen luyden tot UE. eerbiedelijcken versouckende dat UE. ghelieven de voors. ordonnantie ende nieuwe artyculen te visiteeren ende dien volgende deselve vuyt UE. autoryteyt of ende tot maintainement van 't voors. Gilde te statueeren ende bevestyghen,

Twelck doende etc.

PIETER DE MOLIJN

OUTGERT ARISS, AKERSLOOT

WILLEM CLAESS, HEDA

SA. DE BRAY 1632 $\frac{1}{2}$ ^o

C. CORNELISS, Schilder.

CORNELIS CLAESZON. VAN WIERINGE

F. VAN DIJCK

ISAACK HALINCK out vinder.

ORDONNANTIE,

ENDE

KUERE,

OP DEN GILDE ENDE DEN GEMEENEN GILDEBROEDEREN
VAN HET SCHILDERS

OFTE

St. LUCAS-GILDT

BINNEN

HAARLEM,

VAN DEN JAARE 1631.

Tafels-wijze verspreydinge der konsten Hantwercken
 Ambaghten en Neeringen, onder den Gilde van
 St. Lucas sorteerende en slagheyckende.

St. Lucas- Gildt.	overste gedeelte bestaende bij die van de konst als	Schilders.	Meesters. Vrije gasten Handelaars discipulen. Leerlingen. Jongens. 1. Plaetsnijders, etsers. 2. glaeseschrijvers, verlichters. 3. beeldtsnijders, houders, off gieters.
		Gesellige konstnare als	4. gemenghde konsten als <table border="0" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"> <tr> <td style="font-size: 2em; vertical-align: middle;">}</td> <td style="padding-left: 5px;"> architecten. Landmeeters. alle mathematice. alle seltsame konstige werklieden. </td> </tr> </table>
}	architecten. Landmeeters. alle mathematice. alle seltsame konstige werklieden.		
Needer-gedeelte bestaende uyt de handwercken ambaghten en neeringen van deesen gilde als	Dependenten of aenbehoortiger konsten als	Groffschilders. Vergulders, Stoffeerders, Spiegelmaeckers. Affzetters. Webbebriefjensmaeckers. Primuurders, huysverwers. Stoeldreijers, geschilderde houtkramers. geleybackers, en verkoopers. druckers off maeckers. alle wie verwe penseel off graeffijser gebruyckt ofte eenyge beeldtwercken maeckt. alle die yets den konste raeckende handelt off verkoopt.	1. Goud en zilversmeeden. 2. boeckbinderen, druckers, en zettters. 3. koperslagers, Geelgieters. 4. tin en Loodtgieters, orgelmakers, pompmakers, leydeckers. 5. Glasmaeckers en verkoopers. 6. borduurwerckers, tapijt, en damaste beeldtwerckers. 7. blickwerckers, lantaarnmaeckers, en alle die mette bout soudeeren. 8. ijserkramers, en uytdraghers off draeghsters.

ORDONNANTIE
ENDE
KUERE
OP DEN GILDE ENDE DEN GEMEENEN GILDEBROEDEREN
VAN HET SCHILDERS
OFTE
St. LUCAS-GILD T
BINNEN
HAARLEM.

Bij ende uyt wie en welcken den Gilde bestaet, Ende
wat konsten hantwercken en neeringen onder
de zelve sorteeren.

I.

In den eersten soo sorteeren onder deesen Gilde van Ste. Lucas, Als voorneempste hoofgedeelte, ende bij den welcken den Gilde voorneementelijcken is bestaende den Schilderen en gesellige konsten naeren als, 1 Plaetsnijders of etsers, 2 Glaasz'schrijvers en verlighters, 3 beeldtsnijders, houwers, off Gieters. 4 en voorts de gemenghde konsten, als Architecten, Landtmeeters, en voorts alle Mathematice ofte Wiskonstenaeren ende alle Seltsame konstighe wercklieden, meede alle deeser voors. konsten dependenten en aenbehoortige Als Groffschilders, vergulders, stoffeerdere, affzetters, Primuurders, Huyseverwers, stooldreijers, geleybackers, druckers off maeckers, en voorts alle wie en wat verwe, penceel, ofte graeffijser gebruyckt, ofte beeldwercken maeckt, ofte yets den konsten, en konstige handtwercken en neeringen voors. concerneerende maeckt, handelt drijft, ofte raecht of verkoopt. Onder welcken voors. Gilde mede sorteeren en begreepen zijn (1) den Gout: en Silversmeeden, ende alle die Gout ofte

Zilver verwercken, off verkoopen (2) den boeckbinderen, druckers en Setters. (3) de koperslagers, en Geelgieters ende alle die in koper wercken off verwercken (4) de Tin en Lootgieters, ende alle die in tin off Loodt wercken ofte verwerken, als Orgelmaeckers pompmaeckers en Leydeckers, (5) oock meede de glaesmaeckers en verkooopers. (6) de borduywerckers ende alle Tapijte en damaste beeldtwerckers. (7) de blickwerckers, lantaernmaeckers, en voorts alle die met de bout ofte kaerssen eenich werck soudeeren, ofte die iets den handtwercken en neeringhen voors. concerneerende handelen drijven ofte raecken ofte koopen omme wederomme te verkoopen als de (8) ijserkramers, en uytdragers of draeghsters, en alle dergelijcken den neeringhen en handtwercken voors. dependent ende aenbehoortich sijnde. Ende en sal in deesen Gilde van St. Lucas, van nu voorts aen, en naer deesen niemant moghen zijn, ofte koomen ofte oock in eenyger manieren onder t zelve mogen sorteeren, ofte eenyge prementie, vrijheydt, ofte rechten van deesen gilde, ofte der neeringhe van dien genieten, ofte aen sigh treckken, zonder eerst ende voorens, in allen manieren den gildt rechten (hier naer beschreeven volgende) soo voor inkoomen, als anders aen Vinderen van den zelve Gilde punctuelijcken te hebben voldaan, en betaelt; ende voorts naer dien volgens zijn qualiteyt en doen onder den Gildebroederen van sijn soorte en neeringhe geregistereert ende ingeschreven te sijn. Naer t welcken (ofte dan zij) midts dragende alle ordinarijs, en Jarighe Laste van den Gilde sal mooghen sijn, en blijven onder den voors. Gilde rustelijcke en vredelijck sorteeren, ende zonder iemants wedersegghen of bekreun hunne neeringhe konst ende handtwerck doen ende drijven Alles volgens deese keure ende perticuliere specificatie der articulen van dien.

Gildt-recht, Inkoomen, en Jarige Lasten der Gilde-
Broederen.

2.

Ende zullen allen dengeene t zij dan man ofte vrouwe die weegens haere konste handtwerck off neeringhe (in den eersten Article klaerlijcken gementioneert) behoren ofte slagh-reycken, niet moghen doen, handelen, drijven, ofte maecken, ofte koopen omme te verkoopen, ofte in eenijger manieren iets eenijghe der voors. konsten, neringen en handtwercken concerneerende, ofte aengaende, vermooghen ter handen te trekken, ofte te doen; ofte den meesterschappe van deesen aen sikh te trekken, ofte in dier qualiteyt zijne neeringhe te voeren ende te drijven, sonder eerst ende alvorens voor dies aen vinderen te hebben voldaan, en betaelt t Recht daer toe staende Ende dit op pene, voor den geenen die bevonden sal werden ter contrarie te doen en naer voorgaene waerschouwinge op dies betrapt ende bekeurt sal warden, van te verbeuren ter eerste male 6 gulden, ter tweeden male 12 gulden, en ter 3^u malen 24 gulden, onvernindert en boven tgeene noch te betalen voor zijne inkoomen en Gildtrecht, en voorts versteecken en inhabyl om binnen de drie eerste volgende Jaren naer date van de derde bekeuringhe, in de gepretendeerde ofte onwettich aen zigh getrocken qualiteyt van Gildebroerschap onder deesen Gilde geleeden ofte aengenoomen te werden en zullen de boeten van deesen, gaen: d eene helfte voor den Heere ende d' ander helft voor den Armen bos van deesen voors. gilde.

3.

Welverstaende, dat niemant onder deesen Gilde tot meester geleeden, ofte aengenoomen en sal mogen werden ofte hij en hebbe ten minsten drie Jaren met, ofte bij een meester, off meesters als leerlingh, ofte discipul geleerd, ende gewrocht; ende bovendien ten

minsten een Jaer als vrije gast met een meester, off op zijn selven gewrocht, en geldt gewonnen. Zoo oock meede en sal hij tot het selve recht van meesterschap eghter niet mooghen toegelaeten werden voor den ouderdom van 20 Jaren. Ten ware bij sonderlinge excelentie in zijn konste, ofte handtwerck, en dit ten oordele van vinderen en den geenen bij hen over dies beroepen; ofte oock bij vroegere huwelijck, ofte oock, dat hij ware wettelijcken gemonddicht ofte andersints bij uytdruckelen beveelen van Magistraten ende sal bij yder inkoopendt gildebroeder voor gildtreght ende inkomen als meester betaelt moeten werden als volght, te weeten bij die van de konst:

Een meester Schilder sal voor zijn inkoomen en aenneemen van Meesterschap, aen en ten profijte van den voors. Gilde geeven, een nieuw vol afgemaect stuckjen Schilderij van zijn handtwerck, houdende ten minsten de grootte van twee kennemer voeten vierkant, en sal voorts booven, ende neffens dien aen vinderen ten profijte van den voors. gilde, eens betalen de somme van vijfthien car. gulden waer meede hij sal zijn gequalificeerd en aengenoomen als Mr. dier konsten en sal daer voorens bij allen gildebroederen moeten gekent en aengenoomen werden.

De gesellige Konstenaren.

Een meester Plaatsnijder sal voor zijn inkoomen en meesterschap aen 't voors. gilde geeven een nieuw-gesneeden plaat houdende ten minsten de grootte van acht kermer duymen vierkant, ofte een stuck penwerck ten minsten van twee voeten vierkant al van zijn eygen handt, en sal voorts booven en neffens dien, in maniere als voors. aen vinderen eens betalen de somme van vijfthien car. guld. waer meede hij sal zijn aengenoomen en gequalificeert als voors.

Een meester Glazz Schrijver, zal voor inkoomen ende meesterschap aen 't voors. gildt geeven, een nieuw geschreeven en gebacken

perck van sijn eygen handtwerck, houdende ten minste de groote van acht kermer duymen vierkant, ofte dan een geloodt, geschreeven en gebacken glas houdende de grootte van 2 kermer voeten vierkant meede van sijn eygen werck, en sal voorts boven en neffens dien in maniere als vooren, aen vinderen van den voors. Gilde eens betalen de somme van vijfthien car. guld. waermeede hij sal sijn aengenoomen en gequalificeert als voors. is.

Een Mr. Beeldtsnijder, houwer, off gieter zal voor sijn inkoomen en meesterschap aen, ende ten profijte van den voors. Gilde geeven, eenigh gesneeden, off gehouwen off gegooten beeldt: ofte beeldtwerck, van alle zijen schoon, houdende de hooghte ten minsten van twaelff kermer duymen, ofte een ander stuck werck hallif rondt houdende de grootte van twee kermer voeten vierkant en sal voorts met, ende neffens dien, in maniere als vooren aen handen van vinderen betaelen, eens vijfthien gulden, waermeede hij sal sijn aengenoomen en gequalificeert als voors. is.

Voorts zullen den gemenghde konstenaeren als Architecten, landtmeeters en voort alle mathematice off Wiskonstenaers meede alle konstige wercklieden en maeckers van zeltzaamheden voor hen inkoomen en meesterschap aen, ende ten profijte van den voors. Gilde geeven (alhoewel hier niet perticulierlijck gespecificeert zijnde) eenige stucken ofte wercken van hen konst ende werck even, ende gelijk zijnde aen de waerde der stucken ende wercken ghegeeven bij die van de voorgementioneerde konsten, en dit ten oordele van vinderen ende den geenen bij hen over dies beroepen en voorts met, ende neffens dien betalen eens vijfthien car. guld. als vooren, ende zullen alsdan meede sijn aengenoomen en gequalificeert als voors.

4.

Nu ingeval iemandt deeser voors. konsten in de selve sijnde ge-

qualificeert als meester, hadde kindt ofte kinderen, in de voors. konsten opgetooghen, de outste ofte de eerst inkomende zoon, als Mr., zal voor zijn inkommen en meesterschap, aen den gilde gegeven hebbende een stuck werckx van zijne konste ende handtwerck, met daer neffens aen vinderen eens te betalen drie guld., tvolle gildrecht en meesterschap als anderen hebben en genieten mits hebbende de qualiteyten en bejaertheyd als int begin van het 3^e artikel is geseydt en sijn daer meer zoonen die sullen 't meesterschap mooghen winnen met zes gulden in manieren als voors. en ingeval iemandt quame te houwen met een dochter van eenen der konsten in gelijcker qualiteijt van meesterschap zoo sal de oudste ofte eerst inkomende in gelijcken manieren gelijcke gildrecht ende meesterschap moghen hebben en genieten, mits betalende aen vinderen in gelijcker voegen eens de somme van zes car. gul., even en dezelve preminentie, en beneficie zal oock moogen hebbe ten selven prijse en in gelijcker manieren den geenen die met den naergelate weduwe van een Mr. der konste zal komen te trouwen.

5.

Ende zullen de geenen die hen met de schilder neeringhe, koopen en verkoopen van Schilderijen, printen ende pampierkonst, meede gesneeden en gehouwen, ofte gegooten beelden ofte beeldtwercken, en voorts allen anderen konstige stucken en wercken der voors. konsten, uytgenoomen dan alle gehouwen hertsteen ofte gesneden houtwerck ofte eenijge andere wercken deesen gilde subject zijnde welcke binnen deser stadt ende derzelver vrijdom in eenige timmeringhe zal dienen alle welcken bij niemandt anders en sullen moghen werden geelevert gemaect ende vercoft als hij de daatlijcke werckers en meesters der selver onder deesen gilde in behoerlijcken forma sorteerende, willen erneeren en met dezelve handelen en hen neeringhe

drijven, zonder nochtans dat deselve door hunne datelijcke kunde, konst ofte handtwerck tot het zelve zijn gequalificeert ofte bequaem. Deselve nochtans, om reedenen zullen moghen werden tot sulckx toegelaten, ende het Gildt recht in dier voeghen te weeten om te handelen, koopen en verkoopen, en met open winckel houdinghe hunne neeringhe met alle wercken der konsten voors. (alles volgens deese keure) te moogen drijven ende doen; mits betalende voor het inkoomen en winckelrecht, aen hande van den vinderen van deesen gilde, eens de somme van veertigh car. guld. Waermeede zij sullen zijn gequalificeert in voeghen als in deesen artijcule is gementioneert en verder niet, en zullen voorts alle jarige lasten moeten draghen als de M^{ren} der konsten, en zullen eghter ende eenenwel maer zijn genoomen en weesen in gelijcken grade met den vrije Schilderen, gasten en werckgesellen deeser konsten uytgenoomen dat haer bovendien is toegelaeten open winckelinghe te doen en voorts alles zoo als in deesen is gespecificeert.

6.

Nu de leerlingen en discipelen de welcke haer drie leerjaren met een meester ofte meesters hebben voldaan en nu begeeren of met een meester ofte op haer selven hare werck te doen en gelt te winnen als vrije Schilders, Gasten ende Werckgesellen der voorgeseyde konsten, dezelve zullen tot zulcx werden toegelaten mits aen vinderen voor hen inkoomen als vrije gast ofte werckgesel eens te betalen 42 st^s ten profijte van den Gilde, en neffens dien iets van haere konst ende handtwerck te geeven tot Vinderen discretie, en dit welverstaende soo dese gast voor ons als discipel of leerlingh onder deesen gilde heeft gesorteert, maer soo niet zoo sal hij noch eens soo veel moeten geeven te weeten 4 guld. 4 st., dan die ware de soon van een Mr. deser konste zoude van deesen geheel vrij sijn, uytgenomen

dat sij van haer konste ofte handtwerck aen den gilde hebben te gheeven.

7.

Nu wat aengaet alle deeser voors. konsten dependenten en aen-behoortige, als Grofschilders, vergulders, stoffeerders, affsetters, Pri-muurders, huyseverwers, stoeldreijers, geleybackers, druckers off maeckers, en voorts alle wie en wat verwe off penceel off graefijser gebruyckt ofte beeltwercken maectt ofte iets de konste en konstige handtwercken en neeringe voors. aengaende maectt, handelt, drijft ofte raectt of verkoopt alle dezelve zullen voor hen inkomen en meesterschap ten profite van den gilde aen handen van Vinderen betalen eens de somme van vier guld. 4 st^s. Waer meede hij sal hebben 't volle recht en meesterschap der doenten en wercken in deese articule genomineert. En off het gebeurde dat iemandt van den dependenten in desen articule genomineert door sijnen ijver, vlijt ende naersticheyt in eenijge des voorens gemelde konsten soo veele quame te vorderen, dat hij zigh vertroude te hebben genoeghsame qualiteyt omme als meester onder de konst te moghen sorteren en hij metter daet oock sulckx wilde effectueeren, de selve zal nits hebbende in sijn voorige doente als Mr. onder den gilde gesorteert over de 4 Jaren, tvolle gildrecht der konstenaeren en Mr. van dien moghen hebben en genieten met boven sijn proefstuck te betalen aen vinderen noch eens de somme van zeeven en een halve gulden.

8.

Welverstaende, dat alle deese inkoopgelde, alsoo en in manieren als bij ijder articul van dien is gespecificeert sullen werden betaelt, bij ingebooren burghers ende burger off poorters kinde. Maer die maer simpelijken een inwoonder ware deselve sal voor sijn inkommen . en koope van Gildrecht, neffens en boven de genomineerde Stucken

werckx van ijder konst noch eens soo veel moeten geeven en betalen te weeten in den 3ⁿ Articulen in plaetse van vijfthien, dertigh guld. in het 4^e Artic^o in plaetse van drie en zes gulden, zes en twalifguld. In het 5^e articul in plaetse en voor veertigh guld. taghtigh guld. In het 6^e Articul in de plaetse van veertigh en twee st^s en vier guld. 4 st^s, vier guld. vier st^s en aght guld. aght st^s ende in het 7^e Articul in plaetse van vier guld. 4 st^s en zeeven en een halve gulden, Aght guld. Aght st^s en vijfthien guld.

9.

Ende zullen bij vinderen alle degeenen die in desen Gilde van St. Lucas sullen komen, ende t gildrecht van dien hebben voldaeen en betaelt, datelijcken ijder op sijn eygen plaetse, en bij sijn soorte, konst ende handtwerck geregistreert ende met name en toenaeme ter boecke gestelt en ingeschreeven werden, ende van deese henne inkompte en aenneeminge tot Mr. ende gildebroeder aen ijder inkomende gildebroeder oock gegeeven werden Schriftelijcke Acte bij den Deecken van den voors. Gilde off 2 vinderen onderschreeven en geteyckent zijnde, mits betalende soo voor schrijven van deesen als voor de knecht, de minuteyten en kleenigheeden daertoe staende ende dit alles ten eynde en opdat ijder hebbe of des noodt moghte zijn, bewijs en blijk van sijn voldoeningh en Gildtreght.

10.

Nu degeenen, die eerst als leerlingh off discipul onder deese voorgeseyde konsten, tzij dan van buyten of van binnen deeser Steede, Alhier ter eerster male zullen koomen te wercken, ofte deese konste beginnen te leeren ende aen te vanghen, deselve zullen gehouden zijn binnen zes weecken naer dat zij vast bij een meester der geseyder konsten zullen besteedt zijn, hen bij vinderen in den Gilde te laeten aenschrijven ende alsdan voor hen inkomen betalen de somme van

twee carolus gulden tot veertigh grooten t stuck. En zal in geval van versuym in deesen, de Mr. respondeeren voor den discipul off leerlingh, ten ware hij klaerlijcken wiste te betonen sulckx genogh bij hem vermaendt en aengedreeven te zijn, ende t selve gansch buyten sijn schulde te weesen, in welcken gevalle de leerlingh ofte desselfs ouders voor zich selven sullen moeten instaan en boetschuldich weesen (alles onvermindert en boven t voors. inkoopgeldt) in manieren en op pene van een derde gedeelte der boeten gemelt int 2^e articul, te weeten, ter eerster bekeuringhe (naer voorgegane waerschouw) 2 guld., ter tweede male 4 guld., en ter derder male acht guld., en voorts versteecken van binnen een jaer naer dien niet te mogen in den gilde als leerling off discipul geleeden, ofte aengenoomen werden, ofte de konste bij eenigen Mr. van den gilde oeffenen ofte exerceeren. Ditte, te weeten het inkomen, alsoo te betalen off betaelt te worden bij burgers, ofte burgers- off poorters kinde, maer die maer een inwoonder waer, sal voor inkoomen moeten geeven vier guld., maer die een zoon van een gildebroeder en Mr. der voors. konsten waer, en in des vaders konste vervolgende, sal van deese geheel vrij zijn; dan moet sigh eevenwel op peene als voors. is binnen de gestelde tijdt van 6 weecken bij vinderen laten aenteyckenen.

II.

Maer de leerjongens en gasten der dependenten en aenbehoortige deser konsten als groffschilders, vergulders, Stoffeerders etc., dewelcke binnen deeser stede eerst in den handtwercken en neeringe voors. zullen komen, en beginnen aen te vangen, deselve zullen niet moogen bij der strate ofte huysen om Goodts willen gaen bidden off beedelen, en sullen voor inkomen betalen, te weeten, een burger off poorters kinde, zes stuyvers, en een vreemden of van buyten komende twaliff st^e en zal als voorens geseydt int 10^e Artijcul binnen zes weecken

naer sijn vast besteen en blijven bij een Mr., deese moeten koomen betaelen en sijn laeten aenteekenen, alles in manieren en op peene en te gaen als int selve articul is gesejdt, dogh de soon van een gildebrouder en meester in 's vaders eygen hantwerck, neeringhe en doen vervolgende, sal van dien geheel vrij sijn.

12.

1. Voorts soo en sullen de Gout- en Zilversmeeden, ende alle die in Goud off Zilver wercken off verwercken ofte verkoopen.

2. Meede den boeckbinderen, druckers en setters.

3. De koperslagers en geelgieters, en alle die in koper wercken off verwercken.

4. De Tin- en Lootgieters ende alle die in Tin off loot wercken off verwercken; als Orgelmaeckers, pompmaeckers en leydeckers.

5. Oock meede glasmaeckers en glasverkoopers.

6. De borduurwerckers ende alle Tapijt en Damaste beeldwerckers

7. Meede de blickwerckers en lantaarnmaeckers, en voorts alle die met de bout ofte kaersen eenich werck soudeeren. Ofte die iets den ambachten, handtwercken en neeringe voors. conserneerende handelen, drijven off raecken, koopen off verkoopen.

8. Als de ijserkramers en uytdraggers off draeghsters ende alle dergelijke, de neeringe, handtwercken van deesen Gilde dependent ende aenbehoortich sijnde, Alle deese sullen voor hen inkoomen en meesterschap, aen vinden van den voors. gilde van St. Lucas eens betalen, twee en veertigh stuyvers, en boven dien als naer ouder gewoonten 4 st. voor den knecht van deesen gilde. Ditte wel verstaende alsoo voor burgers off poorters kinde, maer een inwoonder geen burger sijnde sal voor sijn inkoomen en meesterschap moeten betalen, nogh eens soo veel, te weeten vier guld. vier stuyvers ende de ge-

seyde vier stuyvers voor den knecht, alles op peene en in manieren en te gaen als geseyd is in het 2e Articul.

13.

Ende ware het alsoo dat iemant van den meesteren der Ambachten, handtwercken en neringen hiervoorens in den 12n Article gementioneert, hadde kinderen, in zijne neeringe en hantwerck onderweesen en opgetogen, soo sal de oudste zoon in den handtwercke en neeringe van sijnen vader mogen koomen en t Gilt recht winnen, mits voor zijn inkoomen en meesterschap te betalen 12 stuyvers voor den gilde en 4 st. voor den knecht en sijn daer meer kinderen in deselve neeringe en handtwercken opgevoedt, deselve sullen t gilt moogen winnen ende den meesterschappe van dien met vier en twintigh stuyvers en 4 st. voor den knecht; dit alles wel verstaende die in hen ouders eygen selfs doen en neeringe continueeren en vervolgen, maer den geene die van deese kinderen souden willen overgaen in een ander neeringhe en handtwerck, meede onder deesen gilde sorteerende, dezelve soude voor sulck gildt recht en meesterschap van dien moeten betalen, twee derdepaarten van het ordinaris inkoopgeldt, te weeten Acht ende twintich stuyvers en neffens dien de 4 st. voor den knecht, waer meede dese sullen moogen hebben ende winnen t meesterschap en t volle recht der neeringen en handtwercken in het voorgaende en 12e Article genomineert sijnde, ende off het gebeurde, dat iemant die in den gilde niet en waer, quame te huwelijcke met een dochter van dese, die sal t gilt recht en meesterschap dier neeringe meede moghen winnen met 24 st. als geseyt is van de Jonger zoonen, t selve sal voor gelijcken prijs mogen hebben en genieten dengene die met een weduwe van deesen sal koomen te huwen.

14.

Nu de Leer Jongens en gasten off werckgesellen, die de handt-

wercken en ambachten voors. in den 12n Article gementioneert eerst zullen komen te leeren ofte binnen deser steede aen te vangen, deselve sullen niet mogen bij de huysen ofte straten gaen bedelen ofte om Godtswille gaen bidden, ende sullen binnen ses weken naer dat sij vast besteedt ofte bij een meester aengenomen sijn, voor hen inkomen als leerlingh off gast aen den vinderen, ten profijte van den gilde moeten komen betalen, zes sts, welverstaende een burger of poorters kinde sijnde, maer soo niet, sal voor inkomen moeten betalen twalff st^s., doch de zoon van een gildebroeder en meester van eenen deeser hantwercken sal van dien geheel vrij sijn, welverstaende in s vaders eygen handtwerck en neeringe vervolgende, doch moet sich eevenwel bij vinderen laten inschrijven en aenteekenen, en ingeval van versuym in deesen zal de Mr. respondeeren en boeten voor den gast ofte leerjongen, alles op peene en in manieren en te gaen als gementioneert in het 10e articule van deze keure.

15.

En sal ijder Mr. van deesen Gilde tsij dan van wat soorte, konst, ofte hantwerck dat het soude mooghen sijn die eenigen discipul, leerjongen ofte gast aenneemen sal, gehouden sijn binnen de acht daghen sulckx den deecken en vinderen aen te seggen ofte te doen weeten, omme denselve discipul, leerjonghen off gast bij provisie te moghen aengeteyckent worden, doch sal eghter 6 weecken respijt hebben, om den gast off leerjonghen te beproeven, dan de eerste ses weecken om sijnde sal fijnael en eyntlijck bescheyt moeten geeven van t blijven off continueeren des aengenoomen discipuls, leerjongens ofte gasts, en sal naer dien in geval van vertreck off wegh van den aengenoomen gast off leerjonghen, gehouden blijven te respondeeren voor derzelver inkoopgeldt, ten ware dan dat hij vinderen genogh tijdtlijck van deszelve Gasts ofte Leerjonghens vertreck hadde gewaerschout,

alles en in manieren als is geseyt in het 10e Article van deese keure.

16.

Voorts soo sullen allen den gildebroederen ende den geenen die onder desen voors. gilde van St. Lucas sorteeren ofte slagh reycken, soo meesters als discipulen en gasten off leerjongens als oock meede den dependenten, en aenbehoortighe van deesen gilde, ijder naer sijn qualiteyt, ten profite van den voors. gilde jaerlijcx in den Meymaendt ofte immers voor de St. Jans kermisse alhier (als vinderen sullen ommegeen ende den jaerlijcxsen ordinaris ommegangh en visite van den gilde sullen doen) betalen t gene volght te weeten

De meesteren der Schilderkonste ende de gesellige konstenaeren, als Plaetsnijders, Glaseschrijvers en verlichters, beeldtsnijders — houders en gieters, en den vermenghde konstenaeren, als architecten, lantmeesters etc., zoo oock meede den handelaers deser konsten, ijder voor sijn hooft twalif sts.

De vrije Schilders, Gasten en werckgesellen deser konsten, ijder voor sijn hooft 6 sts.

De leerlingen en discipulen deser voors. konsten ijder voor sijn hooft drie sts.

Voorts meede alle deeser voors. konsten dependenten, als groff schilders, vergulders etc. alle gementioneert en genomineert in het 7e articule, de Mrs. van dien ijder voor sijn hooft 6 sts.

De gasten en Jongens derzelve ijder twee sts.

Oock meede den Gout- en silversmeeden ende alle die gout ofte silver verwercken, de boeckebinders en druckers, de koperslagers en geelgieters etc., de tin- en loodtgieters etc., de glasmaeckers en verkoopers, de borduurwerckers etc., de blickwerckers etc., de ijserkramen en uydragers off draeghsters ende alle dengeene in den 12n Article

genomineert, van welke den meesters van dien jaerlijcx ten profijte van den voors. gilde van St. Lucas ijder voor sijn hoofd sullen betalen ses sts. ende den Jonghens en gasten van dien ijder twee sts.

Ende soo wie ten dage van ommegangh in gebreecke sal blijven van deesen te betalen nocte oock binnen de 14 dagen naer dien t selve geldt aen den deecken of vinderen, ofte ter bestemder plaetse niet en quame te brengen, die sal, als de knecht naer deesen om het selve Jaergeldt sel koomen, aen den knecht voors. (alles boven en onvermindert het geseyde jaergeld; voor sijn gangh moeten betalen, de Mrs. twee sts. en de gasten en leerjonghen 1 st., ende nogh oock dan niet geevende nocte oock binnen de acht daghen naer dien niet brengende ter bestemder plaatse, sulcx dat den knecht ten tweeder male om dies soude moeten komen, soo sullen zij alsdan ten profijte van den knecht noch eens soo veel moeten geven, te weeten de meesters 4 sts. ende de gasten en jongers 2 sts., alles boven en onvermindert het voors. jaergeldt, ende oock als dan niet geevende, sullen sijn vervallen in alle de voorgeseyde kosten ende oock die nogh verder met roepen voor de E. Heeren Burgermeesteren off verbieden van sijn werck te doen en anders om deese souden mogen werden gedaen, ende boven dien 't jaergelt dubbelt moeten betalen, te weeten de overhelft voor den Armenbos van den voors. gilde.

17.

Welverstaende dat ijder gast, knecht ofte leerjonghen, t sij dan van buyten of van binnen deser steede, die alhier bij een meester sal koomen te wercken ofte te leeren ende langer dan 6 weecken naert vast besteen bij denselven Mr. sal blijven continueeren en vervolghen, in deesen sal sijn vervallen en schuldich wesen ende t jaergeldt ten tijden voors. sal moeten betalen, en offet naer dien off binnen denselven jare gebeurde, dat hij van meester veranderde alwaere het oock

tot meermalen zoo sal hij evenwel met eens in den jare dit jaergelt betaalt te hebben mogen volstaen en niets meer schuldich weesen en sal de eerste Mr. daer bij hij in deesen vervallen sij ingeval van vertreck off wegh gaen van deesen Gast ofte Leerjonghen, gehouden sijn voor deesen te responderen ende te betalen, dan ingeval deese gast off leerjonghen geen gelt bij hem en hadde gewonnen, en als nogh off ten tijde van ommegeange ware bij sijne aenwijsinghe binnen deser steede, soo zal de Mr. van dien vrij zijn.

18.

Nogh meede dat soo wie meer als eene soorte der geseyde konsten, handwercken ofte neeringhen, onder deesen voors. Gilde van St. Lucas sorteerende mochte ofte wilde doen, drijven ende ter handen trecken, deselve sal (hebbende voor sijn eerste inkomen onder deesen gilde betaelt tvolle recht daer toe staende) oock de andere konsten, neeringen en handwercken onder deesen gilde Sorteerende, die hij meer wilde doen ende ter handen trecken, mogen doen ende desselfs gildt reght mooghen winnen, mits betalende voor 't innekoomen ende gildtreght tot die begeerde soorte van konste ofte neeringe twee derden deelen van het volle recht datter tot een nieuw gildebroeder is staende, als bij exempel een goutsmit konnende oock meede glasmaecken soude sulckx moghen doen, ende dit soort recht winnen, met noch eens voor inkoomen te betalen acht en twintich stuyvers, twelck is $\frac{2}{3}$ van 42 sts. en soo voorts met alle neeringhen en handwercken in het 12° articule genomineert die hij meer konde off wilde doen, en wilde hij bovendien oock de Schilder konstige neeringe doen, soude voor dit recht maer hebben te betaelen Ses en twintich guld. 13 stuyvers en ware hij inderdaet oock selve een schilder ofte een gesellighe konstenaer, als plaetsnijder off glaazschrijver etc., hij soude sulck recht moghen winnen, met 10 guld. neffens sijn proefstuck te

betalen ende alsdan oock als meester onder den Schilderen off gesellige konstenaren mogen sorteren in vollen forma, Dit alles wel verstaende voor de burgers off poorters kinderen, maer den simplen inwoonderen zouden nogh eens soo veel moeten geeven, alles volgende den 8^e articule van deesen keure. Eeven en gelijcke recht sullen alle de soorten der konsten, handtwercken en neeringhe onder deesen gilde sorteerende op den anderen hebben en behouden en 's anders neeringe in maniere als voorens geseydt mogen doen ende en winnen, mits hebbende de behoorlijcke qualiteyten en alsdan ten profijte van deesen gilde maer twee derde deelen van t gelt ende inkomen te betalen, maer de jarige lasten sullen voor ijder neeringhe moeten worden betaelt sulcx als er toe staet, al deede iemandt van den gildebroederen oock ses Soorten van handtwercken off neeringhen, onder desen gilde Sorteerende, te gelijk.

Saecken der Neeringe.

19.

Voorts soo en sal niemant, wie hij oock sij van den konsten en handtwercken ofte neeringe onder deesen gilde behoorende, iet mogen doen ofte verkopen ofte oock bij de huysen moghen omme draghen ofte oock voor anderen te verkoopen, ofte hij ofte zij hebben in allen manieren den gilde en gildrecht voldaan, alles in manieren en op peene en te gaen, als in het 2^e articule gementioneert. Doch op den vrije Jaermercten en kermisse sal ijder en oock die van buyten deser steede sullen komen uyt de provincien van Hollandt ende West Vrieslandt ende den anderen geunieerde provincien, als oock meede uyt den rijcken, landen en provincien der geallieerden en verbondenen, maer verder niet, mogen, met hunne wercken en waren, deesen gilde subject zijnde, marcten, kramen, voordoen en verkoopen, in alle manieren soo sij die best sullen moghen ofte

konnen venten en te gelde maecken, uytgenoomen in sulcker voeghen en manieren als hier naer bij het 21^e articul sal werden gespecificceert en wel uydruckelijcken neffens ende bij dien verbooden. Zoo oock meede werden bij deesen en alhier stricktelijcken verboden alle goederen en ware (den gilde conserneerende), komende uyt vianden lande en aldaer thuis behoorende, dewelcke bij deesen in allen tijden werden verklaert voor verbeurt; Tegaen, te weten die bij vinderen van deesen Gilde sullen werden achterhaelt ende geatrappeert in drien, voor den Heere, den Gilde en der Armenbos van dien, ijder een gereghte derdepaert, ofte andersins zoo als bij placcate en ordonnantie der H. M. Heeren Staaten naerder bevonden sal werden te sijn gestippuleert.

20.

En de selve en sullen oock de gildebroederen ende degeene welcke als meesters ofte anders onder deesen gilde sorteeren, tsij dan van wat handtwerck, ambacht ofte neeringe (onder den gilde behoorende) dat het soude mogen sijn, en genoomen sij oock in alle manieren desselffs giltrecht, soo voor inkoomen en anders, hadden voldaan en betaelt, niet anders vermoogen voort te doen ende te koopen, ofte hen neeringh te drijven, als bij ordinaris verkoo핑ghe, ventinghe ende openwinkelhoudinghe in en binnen hen huysen ofte woninghen; sonder te mooghen in ofte op andere plaetse en manieren te loopen ende voort te staen, ofte hunne wercken, waren ende goederen te venten ende te verkoopen, nochte oock bij den huysse omme te draghen ofte te loopen neeringe soecken. tsij voor hen selven ofte anderen uytgenoomen de uytdragers en draeghsters, als de goederen haer ofte hier ter steele thuis behooren ende den ketelboeteren, die tot gerijff der burgeren mogen gaen, Welverstaende die Mrs. sijn dier neeringe van desen gilde, maer geenige anderen,

op peene als geseyt int 2^e arti. Doch op de Jaermarckt en burgers-
ofte Weeckmarcten wert aen ijder Gildebroeder die wille (volgens
en naer ijder bij deesen gilde gequalificeert en toegelaten is) toege-
laten ende geconsenteert te mogen marcten, kramen ende met hunne
wercken en waren buyten hun huysen, ter marcten voort te staen
ende deselve te venten ende te verkoopen, in manieren soo als sij
best sullen vermogen, uytgenoomen in ofte op dier manieren als
uytdruckelijcken bij het volgende articul zal verboden worden, ende
sullen dengeenen die hen tegens deese tegenwoordighe articule sullen
te buyten gaen en verloopen, verbeuren telcken male als sij op dies
sullen werden bekeurt Ses car. guld., te gaen deene helft voor de
Heeren en de andere voor den Armenbos van desen Gilde.

21.

Nu alsoo bij menighvuldige bevindinghe en algemeene klage der
gildebroederen, en sonderlinge bij die van de konste, wert bevonden,
alle extra ordinare maniere van verkooping(en) (der konsten wercken
ende waren den voors. gilde subject sijnde) als die daer geschieden
bij opentlijcke veylinge en uytroep(e), als oock meede alle loterijen,
rijffelerijen ende alle diergelijcke soorte van plaggerijen en ongewoone
en gesochte maniere van venduwen en verkooping(en), te sijn niet
alleen tot disreputatie en verval der konsten, maer oock tot een alge-
meen verderff en ruwijne der dagelijckxe huys ende winckelneeringhe,
aen t welcke deeser steede welvaren int gemeen en perticulierlijcken
den gildebroederen, burgeren, poorteren en goede ingeseetenen deeser
steede, ten hooghsten geleegeen is. Soo ist dat deshalven bij deesen
wel uytdruckelijcken en stricke wert verbooden aen alle ende een
ijgelijcken soo buyten als in den gilde sijnde tsij oock in wat manie-
ren ofte hoedanigheydt hij onder dies mochte sorteeren, en oock
meede die van buyten deeser steede mochte koomen op de Jaermarc-

ten, eenige soodane extra ordinare maniere van venduwe off verkoopinge als hiervoorens genomineert, naer date van deesen, binnen deeser steede, ofte derselver vrijdom te houden, te maecken ofte bij anderen te doen houden met eeniger handen wercken, waren ende stoffe gemaect ofte ongemaect den gilde subject sijnde, als schilderijen en andere konstige en gemeene wercken, goude ende zilver, en voorts alle metalen, stoffen ofte materijen gemaect ofte ongemaect den Gilde eygentlijk conserneerende, aenbehoortigh ende dependent sijnde, ende dit soowel op den vrijen jaermarckten, kermissen ende weeckmarcten als op andere ordinaris tijden, alles op van te begaen hooghe misdaet teegens den staedt, standt ende t weesen van deesen gilde, en verbuerte voor dengeenen die in deesen achterhaelt en geattrapeert zal werden van de gerechte helfte van de waren en wercken den gilde subject sijnde, die in deeser manieren moghten sijn geventet ofte verkoft, te gaen in drieen, een derde voor de Heeren en een derde voor den gilde, en een derde ten profijte van den Armenbos van dien. Welverstaende dat in deesen sijn exempt en uytgeslooten alle executien, ende boedel ende sterff huysen, die binnen deeser Steede ende derselver vrijdom sullen koomen te vallen ende anders geen als oock meede die komen te gevallen bij eenigh gildebroeders vertreck uyt deeser steede en scheijen uyt de neeringe, behoudelijcken dattet alle zijne eygene zij zonder iemandts anders goederen ofte wercken bij menginge alles ter goeder trouwen en op peene als in deesen en oock meede in den volgen'te articule gestipuleert zal worden. Ende sal den geene die alsoo bij vertreck off uytsheden, sijne waren en wercken bij extra ordinare maniere van verkoopinge en openbare uytroep heeft verkoft, binnen Ses Jaren naer date van dien binnen deeser Steede niet moghen in deselve neeringe ofte konsten, in eenijger manieren koomen doen ofte die

neeringhe drijven ofte opentlijcken exerceeren, nocte oock als gildebroeder dier konste ofte neeringe in deesen voors. gilde geleeden ofte aengenoomen werden, Alles op pene voor den geene die hem in deesen ontginge ofte hielpe, van te begaen misdaet teegens den staat.

22.

Ende egther, opdat alle saecken recht, ende sonder fraude off bedrogh moghen toegaen, ende deesen gilde ende den neeringe van dien van eenijge baetsugtighe onder den name ende deckmantel van boedel ofte sterffhuys ofte anders, niet en werde in haer gerechticheydt onderkroopen, en gefrustreert, Zoo sullen vinderen van den voors. gilde vermooghen in alle boedel- en sterffhuysen ende oock andere verkopinghen (oock voorens den verkoopdagh) daer hen sal duncken dat sij geraeckt moghten sijn, vermoogen te gaen en te doen wettelijk ondersouck van de waerheydt en gerechtigheyt van dien, op twelcken hen oock sal moeten werden gedaen behoorlijcke satisfactie (ter dispositie en soo als de E. Heeren burgermeesteren sullen verstaen te behooren en genogh te sijn), sonder welcke satisfactie en genoghdoeninge oock de verkoopinghe van den geseyden boedel, ofte sterffhuys, niet en soude mogen vervolgen ofte voortgaen. Alles op peene als gesejdt in het voorgaende articul en onder peene voor den geenen die in deesen van fraude off bedrogh achterhaelt en geattrappeert sal werden van te verbeuren hondert car. gul., te gaen in drien, voor de heeren, tgildt en derselver armenbos elcx een gerechte derde paert, en bovendien ingeval de verkoopinge alreede mochte sijn geschiet, en vinderen noch binnen de 6 weecken quamen kennisse te hebben van fraude en bedrogh in deesen gepleeght, van de helfte der verkofte goederen als geseyt in 't voorijge artijcule, maer naer de Ses weecken souden vinderen in deesen niet geraeckt sijn, doch hen

actie op de gepleeghde fraude sal twee volle jaren naer date van den verkoopdagh geduuren.

23.

Nogh meede soo werden allen gildebroederen ende dengeenen die onder deesen gilde sullen sorteeren wel stricktelijcken verboden, te verkoopen ofte bij iemandt te doen verkoopen, tzij dan in wat manieren dat het soude moogen sijn, ofte oock in hen winckelen te hebben, ofte te koope te houden, ofte in eenigher manieren te acnteeren, ofte te koope te draghen, eenijge waren, wercken ofte goederen, den Gilde subject sijnde (specificcken int 21^e arti. gementionert) den welcken hier binnen deeser steede niet tuys en behooren ofte eygen en sijn, op pene voor den geene die in deesen naer voorgegaene waerschouwinge wert achterhaelt ende bekeurt van ter eerster male te verbeuren vijff en twintigh gul. en oock binnen den tijdt van 8 daghen, sijn deeser wercken en goederen te moeten ontslaen, welke boeten sal werden genoomen d'ene helft van de voors. onvrije goederen, en d'ander helft van de facteur van dien, ter tweede male van dies bekeurt werdende sal verbueren vijffigh gul., in maniere als vooren, en ter derde male hondert gul. en versteecken van alle Gildt reght omme naer date van dien binnen een geheelen jare sijn neeringe als Mr. te mogen doen ofte drijven. Alle welke boeten sullen gaen in drien, voor de Heeren, den Gilde en derselver armen bos ijder een gerechte derde paert, doch werden soodanige factorije en verkoopinghen van buyten goederen, voor ende weegens den buyten luyden, den Gildebroederen dogh ijder die van sijne eygen neeringe, en handtwerck concerneeren ofte aengaen gedooght ende vrij toegelaten op de Jaermerckten en kermisse, behoudelijcken dat de goederen tuys behooren in de provincie en als naerder gespecificceert int 19^e articul.

24.

Ende en sal niemant onder deesen Gilde tsij dan van wat soorte van konste, handwerck ofte neeringhe (den gilde subject sijnde) dat het soude moogen sijn ofte weesen, bij zijn selven meesterije mogen opsetten nochte open winckel mogen houden ofte sijne neeringe met handel en wandel opentlijke volgens de keure mogen doen ende drijven ofte oock dicipulen, gasten ende leerjongens setten, houden, leeren ende aenneemen en met deselve binnen en buytens huys sijne wercken doen, maecken ofte laten maecken; en voorts in alle manieren allerhande werck van sijn konste ofte handwerck aenneemen, maecken en leeveren tot allen plaetsen, als alleene den wettigh aengenoomen meesteren; te weeten ijder in sijn eygen soorte van konst ofte handwerck, ende die aen vinderen voor dies hebben ten vollen voldaan allentgeene tot dien staende, ende oock bij denselven onder den meesteren sijn geregistreert en tot sulckx met hen acte in vollen forme bevestight ende dit alles op peene: Voor den geenen die deese ter contrarie deede, en bij onwettige manier sonder voldoen ofte goetkenninge der vinderen, wilde de qualiteyte en rechte van meesterschap aen sijn trecken, al ware het oock alsoo dat hij sijne drie leerjaren mochte hebben voldaan en oock het vrije jaer booven dien, ingeval hij sal ontbreecken in eenijge punten gespecificeert soo in het 3^e, 4, 5, 7, 8, 9, 12 ende 13^e articul als oock in desen tegenwoordighe, van te verbeuren de halve boete, en in maniere en te gaen als geseyt in het 2^e artic. te weeten naer waerschouwinge ter eerster bekeuringe drie gul. ter tweeder ses gul., en ter derder twalif gul. en voorts versteecken van binnen drie jare naer date van deesen als meester onder den gilde geleeden ofte aengenoomen te werden, dogh den handelaers en den geene welcke dies koopen en gementioneert in het 5^e articule sijn toegelaten tot de Schilderneeringe en handel met den

konstige wercken, denselve wert oock gedooght en toegelaten gelijk met en even als de meesteren der konsten, te houden open winckelinge ende alle wercken der konste volgens de keure te verkopen ende te venten, maer in alle vordere preminentien, recht ende vrijheeden der meesteren sijn deselve uytgeslooten en sullen hen hebben te gedraghen, volgens het volgende articul. spreekende van de vrije gasten en werckgesellen der konsten, met den welcken sij werden verstaen gelijk gegradeert te sijn en verder niet, dan als int geene particulierlijck van hen booven en buyten dien wert gespecificeert bevonden, alles op pene als in deesen articule is gestipuleert.

25.

De vrije gasten en werckgesellen der Schilderkonste en der sellijge konstenaeren als plaetsnijders, glaesschrijvers etc., om den eysch, aert ende vrijigheydt der konsten, werden oock gedooght ende toegelaten, (hen drie leerjaren voldaan ende oock voor hen inkomen als vrije gast aen vinderen betaelt hebbende sulckx als daer toe staet en particulierlijcken int 6^e artic. is gespecificeert, maer eer niet) met een meester gelt te winnen ofte andersins op hen selven te sitten en hen werck en konste op hen eygen handt te doen, ende t exerceeren wes zij best sullen kunnen of mogen doen, en sullen oock alderhande werck van hen doen en neeringe vermogen te maecken, ende aen te neemen voor hen persoon alleene dogh dit alles met geslooten winckel Soo oock meede en sullen sij geen gasten of discipulen mogen setten ofte aenneemen ofte andere binnens huys te wercke houden, ten ware dat de geene die sij alsoo te wercke stelde waren volkoomen meesters, welcke in deesen sijn onbesproocken. Maer sij lieden als gasten, Sullen sleghts simpelijcken sonder ander of verder bemoei off aentrecken van meesterschap alleenigh hen eygen werck moeten doen, ende mogen verkoopen maer geenige wercken van

iemants anders, tsij dan in wat manieren dat het oock zoude mogen sijn, alles op peene en in maniere als in het voorige ende 24^e article is gespecificeert.

26.

Oock meede soo en sal geenige Mr. Schilder ofte oock de Mrs. der gesellige konstenaren als plaetsnijders, glaes schrijvers etc. en voorts alle dewelcke onder de konst sorteeren, meer teffens ofte te gelijk mogen hebben dan drie discipulen ofte leerlingen die bij hen haer gelt komen verleen en noch toe geeven, Dan ingeval hij booven dit gestelde getal nogh meer discipulen begeerde ende tot sulckx door versouck off aenloopen van luyden wierde gedrongen te setten, zoo zal de Mr. voor ijder dicipul ofte leerlingh die hij meer en boven dit gestelde getal van drie zal setten ofte aenneemen, int jaer aen ende ten profijte van den gilde betalen drie car. gul., dogh deese overtals aengenoomen leerlinghen binnen 't halff jaer weer van hem gaende, sal met dertigh st. te betalen mogen volstaen, Welverstaende dat in deesen exempt en uytgeslooten sijn de vrije gasten die bij haer sulen komen te wercken om loon ende denwelcken zij noch selve gelt sullen toe geeven, dan dit alles ter goeder trouwen en sonder bedrogh op peene en amende ten discretie van vinderen. Nu wat aengaet de dependenten en aenbehoortige der konst, als groff schilders, vergulders, geleybackers etc. t selve sal gaen naer consideratie en tot discretie van vindere, en sullen deselve met kennisse van vindere soo veele gasten en leerjongens met dit bestemde getal mooghen setten en aenneemen als hen geleegentheyt en neeringhe vereysschen sal.

27.

Maer de Mrs. der Gout en Zilvermeeden, ende voorts alle Mrs. der neeringen, handwercken en ambachten in het 12^e article genomeert en sullen niet meer als twee leer Jongens teffens en te gelijk

mogen hebben, en sal den eenen altoos een Jaer voor den anderen gehadt ende aangenoomen moeten hebben, maer gasten de welke bij haer gelt sullen koomen winnen ende haer drie leer jaren hebben voldaan sal ijder Mr. van dese soo veele boven dien moghen setten en aenneemen (dogh alles ter goeder trouwen) als hij in sijn neeringhe en wercken van noode sal hebben.

28.

Vooris soo en sal geenige meester vermoogen, eens anders leerlingh, gast ofte knecht te onderhuieren ofte onbruyck te maecken ofte aen te neemen, voor en alleer deselve gast ofte leer Jongen geheel en d'al van sijn voorige Mr. is ontslagen en vrij, Sulcx dat hij daer met allen geen recht meer aen en pretendeere, ofte oock iets op hebbe te seggen, op peene voor den geenen die sulcx weetens sal bevonden werden gedaen te hebben, van ten profijte van den gilde te verbeuren drie car. gul., en boven dien noch verder correctie tot discretie van vinderen naer gewicht des zaeck en anders, soo als zij zullen bevinden te behooren; en sal vorder den discipul of gast in quaestie staende, datelijcken moeten laten gaen, om sijn voorrijgen baas te mogen voldoen tgeene hij rechtelijck op hem sal hebben te pretendeeren en off hij echter deesen gast ofte discipul bleeff continueeren en aenhouden sal verbeuren 24 gul., ende de gast zes gul. te gaen in drien, voor de Heeren, t gildt en desselfts Armenbos elcx een gerechte derdepaart.

29.

Van gelijcken, soo en sal niemandt van den gildebroederen vermoogen eens anders werck ende twelcke te vooren aen eenigen anderen gildebroeder besteedt ware, aen te nemen ofte aen te vaerden ofte in eeniger manieren sijn vermogen te onderneemen, schoon alwaer het oock zoo dat den eygenaer, met den eersten aenneemer

over dies onneens waren, soo lange als de eersten aenneemer op dies actie sal pretendeeren, op peene voor den geenen die sulckx wetens hadde gedaen van te verbeuren 10 gul., te gaen aen t giltt ende der armenbos van dien elcx een gerechte helfte, en bovendien de schade dien de eerste aenneemer rechtelijcken bij dies sal pretendeeren geleeden te hebben, ten taxatie van vinderen te vergoeden,

30.

Oock meede soo en sal niemant in eens anders konst, doen, neeringe ofte handwerck moogen treden, ofte eenijge wercken anders als die van sijn eygen konst, handwerck ende soorte onder den welcken hij in den gilde ingeschreeven is, vermogen aen te neemen ende te doen ofte te maecken ten ware dan dat hij den gilde van dien volgens tgeene gespecificeert in het 18^e articul hadde voldaan alles op pene van de halve boeten, en in manieren, en te gaen als is geseyt in het tweede Articul, en voorts versteecken van binnen drie Jaren, in de onrecht gepretendeerde en onwettig aen sikh getrocken neeringhe, konst ofte handwerck in den gilde geleeden ofte aengenomen te mogen werden. Ten eynde alle de verscheyde soorten van konsten, neeringen en handwercken onder deesen gilde sorteerende blijve ijder suyver, in sijn eygen soorte ofte rangh, en door deese toesichte en order geweerd en verhoedt derselver onschickelijke menginge en weringe onder een, waer door zoowel deene als dandere soude komen te bederven.

31.

Dien volgens, geen Groffschilders off andere dependenten der konste, en sullen vermogen te maecken ofte aen te neemen fijne schilderwercken, ofte paneelen te beschilderen zulckx datter bij gildebroederen van de konst over geklaeght soude mogen werden, in welcken gevalle de Groffschilder off ander dependent ware vervallen

in de boeten van den vorige articule. Maer een meesterschilder sal vermits zijne overste schap, achtlinge ende waerde dier konste, alle soorten van Teeckenken, verwe en penseelwerck, onbesproocken mogen doen en aenneemen, al ware het oock groffwerck ofte eenige andere soorte van werck, ende dit alles vrij en sonder eenige verbeurte, Maer een Glaesmaecker sal niet vermoogen eenijge Glasschrijvers Werck aen te neemen, maer sal de besteeders van sulckx aen den glas schrijveren selve moeten brenghen ofte wijsen, Alles op peene als geseyd in het voorgaende ende 30^e Artikel en zoo voorts met alle neeringen en hantwercken van deesen gilde, want een gout off zilversmit en sal niet mogen aenneemen glaesmaeckerij, ofte sijn oock het plaetsnijden, zonder van dien te voldoen, mogen onderneemen nochte oock geen kooperslager, Tin ofte lootwercken, maer ijder sal moeten blijven bij en binnen sijn bepaelde soorte, handtwerck ende neeringe (ten ware dan in maniere en als geseyt ia het 18^e articule) ende dit alles op peene als in het 30^e Articul gespecificeert.

32.

Voorts soo en sal niemant van den Ambaghte van den glaesmaekers en verkoopers, eenigerhande glas, Tin ofte loodt binnen deeser Steede bij de hondert mogen koopen, ofte ware het alsoo, dat ijmandt van d.r zelve neeringe en gildebreeders meede aenpaerten woude, en daer toe quame binnen een etmael, soo soudet deselve gildebroeder mogen hebben in sulcken koop, als het de principalen koper hadde gekoft, en desgelijcken oock de Tinnegieters en lootwerckers, de Tinne en loode op boeten voor den geenen die in deesen sal bevonden werden te ontbreecken van drie car. gul. te gaen d'eene helfte voor de heere, en dander ten profijte van den gilde.

33.

Oock meede soo en sal geen borduurwercker binnen deeser stadt

mogen in eenige wercken verwercken fijn gout en zilver, anders dan als alleen, en weder onfijn gout en silver mede alleen, sonder fijn en onfijn in een werck onder een te mengen ende en sal oock binnen deser steele geen borduurwerck mogen verkoopen, tsij soo wel op de vrije Jaermarkten als anders, dan als het geene dat gevisiteert sal sijn, t welke sal geschieden en gedaen werden bij de keurmeesters der gout en Silversmeeden, welverstaende op vinderen kamer ofte ten huysse van den deecken van deesen gilde van St^e lucas ende ter kennisse van deselve ofte dan van twee vinderen, naer twelcke sigh oock de Tapij- en Damaste-beeltwercken, Gout ofte Silver in hen wercken gebruyckende, sullen hebben te reguleeren, ende dit op peene van te verbeuren drie car. gul. te gaen als booven, telckens als bevonden sal werden eenijge wercken contrarie verkoft ofte gemaekt te hebben, met oock vergoedinge voor dengeene die bij ofte door dies bedroogen waer, ten taxatie van vinderen.

34.

Ende off het quame te gevallen dat een meester van deesen gilde (zij dan van wat soorte, konsthantwerck ofte neeringe dat het soude moogen sijn) quam aflagh te werden ende te overliden, soo sal de naergelaten weduwe van deese, in de neeringhe en doenten van haren overleeden man mogen vervolgen, ende soo lange als sij weduwe is, rustelijck ende vreedelijck sonder ijmandts bekreun in deselve blijven zitten ende continuereen, mits voldoende ende opbrengende alle Jaergelden en lasten, eeven en als bij leeven van haren overleeden man is gedaen en geschiet, en soo deese weduwe weder quame te huwen met eenen die geen gildebroeder en waer, deselve sal volgens het 4^e en 13^e articul, mits hebbende de noodighe qualiteyten, het gildt moogen winnen ende de meesterschappe van dien,

en ware het een gildebroeder van een ander neeringe, deselve soude noch het 18^e Articul t sijne profijte hebben.

Ordre van Staet en Regeering.

35.

De keure en electie van den eersten vinder ofte deecken, sal sijn en blijven als van outs en voor deesen bij het collegie der regeerende vinderen, dewelcke deselve jaerlicx, ten eynde van hare dienst eeven voor hare afgangh, bij meeste stemmen sullen verkiesen en elegeren uyt hen eygen collegie, te weeten uyt de drie lest aengekoomen vinderen, den geenen die sij tot sulckx de bequaemsten ende den gilde meest vorderlijckst achten off bevinden. Ende sal degeene die sij tot sulckx sullen elegeren off verkiesen, moeten sijn een Mr. der Schilderkonste; want van nu voorts aen end met het eerste Jaer (te reekenen van den 24ⁿ Januarij) naer 't ingaen van deesen tegenwoordighe keure, zal dit gemelde eeren-ampt ende deeckenschap van deesen Gilde van St. Lucas, bij geenen anderen als bij den Mr. Schilderen moogen en moeten werden bedient, welcke alle jaren sal moeten veranderen ende gesamentlijck met sijn meede vinderen, een anderen ende nieuwen deecken in sijn plaetse kieser, twelck sal moeten geschieden en gedaen sijn, (van nu voorts aen ende altoos) voor den 24ⁿ dagh in Januarij, alles op peene (als overtijts bedienen) van te begaen misdaet teegens de staet, in verschoon van het welcke genige onschulden ofte exceptien en sullen werden aengenoomen. Ende sal de Deecken ofte eerste Vinder in der tijt, in saecken van den gilde hebben hooghste gesagh ende auctoriteyt, en sal onder sijne meedevinderen in Collegie en anders hebben en houden de eerste plaetse en stemme. Ende zullen bij hem in vergaderinge werden gedaen, alle propositionen ofte voorstellen van alle zaecken, doenten ende ver-

soecken, den gilde ende Gildebroederen raeckende en aen t Collegie van vinderen gedaen off versocht, ofte particulierlijcken aen hem vervoeght sijnde, omme collegialiter daer in gedaen en op geleth te worden. Ook meede zal hij in de vergaderinge en raetspleginge hebben de scheystemme off sooveele als en duple stem, deur hetwelcke, als vinderen in eenijge besluytinghe twee en twee over elcke sijde sullen staen, zal verstaen werden, de sijde met dewelcke de deecken stempt de meeste stemmen te hebben en sal voorgaen. Soo sal hij meede de auctoriteyt hebben en vermooghen, in saecke van haeste off anders, vinderen extra ordinaer te samen te roepen, zoo ter ordinaris vergaer plaets als elders, naer dat de tijdt, geleegentheyt en zaecke sal vereyschen, t welck vinderen oock sullen gehouden sijn te obedieren ende en sullen niet vermooghen sonder wettige en wichtige redenen van dies te abseateeren ofte aff te blijven. En sal voorts in alle manieren deesen deecken ofte eerste vinder in der tijdt, in collegie als anders werden gehouden ende bij allen gildebroederen werden gerespecteert, sijnes ampthalven als de eerste en waerdichste persoon van den gilde, en sal in sijn persoon representeeren en vertoonen 't Collegie der vinderen aen denwelcken alle adressen, vervoegingen en versoucken, als oock mede alle communicatie en anders, den gilde en gildebroederen raeckende, sullen moogen en behoorlijcken werden gedaen, omme bij hem ter vergaderinge voorgesteld en collegialiter ordenlijck op geleth en gedaen te werden. En sal vorder over geenige saecken sijn accusabel off beklaegbaer, als alleene over die dewelcke sijn begaen teegen de staet van deesen gilde.

36.

De Vinderen, (welcker Collegie bestaet uyt vier personen te weeten een deecken en drie vinderen) sullen jaerlijcks meede verandert werden in Januario, welcke vinderen sullen werden geeligeert en

gekoosen bij de E. Heeren Burgermeesteren, tot drie int getal uyt sesse, dewelcke bij vinderen in der tijdt (die de nominatie van deesen competeert en als van outs sullen blijven behouden) tot dies sijn genomineert ende den E. Heeren Burghermeesteren sullen werden voorgesteld. Tot welcke nominatie en getal van sesse niemant en sal moogen off moeten werden genomineert als de geenen die als meesters der konsten onder deesen gilde sorteeren, en dewelcken ten minsten 5 Jaren off daerover onder desen gilde in dier qualite hebben gesorteert, rustelijck en vredelijck en op dewelcke men niet heeft ofte weet eenige actie over feyten, begaen teegens de staet, ende dewelcke binnen den tijt van een jaer voor dien, niet en hebben geweest in de bedieninge van deecken off Vinderschap; welcke nominatie collegialiter en bij meeste stemmen van vinderen sal werden gedaen, strax naer de gedane keure van den nieuwen deecken ende dit voor den 24ⁿ dagh in Januario tot denwelcken zij sullen neemen en verkiesen de meest bequaemste en aensienlijckste uyt den M^{ren} voors., sijnde van eerlijcken naem en leeven en hebbende alle qualiteyten als vorens geseyd.

37.

Nu de dienst ofte bedieninge van Deecken en vinderen en sal niet langer geduuren ofte bij iemandt mogen werden bedient als voor den tijdt van een jaer, te weeten van den 24ⁿ Januarij tot weder den 24ⁿ Januarij des volgenden jaers, en soo al voorts te reekenen van jare tot jare van dien dagh. Ende sullen de Deecken en vinderen altoos in de drie daghen van den 20ⁿ tot den 24ⁿ Januarij, geenige andere zaecke van den gilde, oock hoe noodigh mogen doen ofte ter handen trecken, als alleenigh de electie en Verkiesinge van een nieuwen Deecken, ende naer datte, de nomineeringe van dubbeld getal tot de drie nieuwe vinderen; welck genomineerde getal van zesze zij ten

spoedighsten en al voorts bij den E. Heeren burgermeesteren schriftelijken sullen inbrenghen ende overleveren omme daer uyt bij de gemelde E. Heeren Burgermeesteren drie nieuwe vinderen gekoozen te werden, twelck zij alles ten vlijtighsten sullen bevorderen, ende voorts meede dat deselve nieuwe geeligerde ofte gekoozen vinderen, bij acte der E. Heeren voors. werden geconfermeert ende voorts beedight. Naer hetwelcke ende niet eer, sullen de voors. deecken en vinderen mede vermogen in besognes te treden ende henne eyntlijcke doenten afdoen, en hen reeckeningen sluyten, en sullen voorts moeten (op peene van over tijdts bedienen) binnen de acht dagen naer de gedane be-edinghe der nieuwe vinderen, met ende aen den nieuwen deecken en vinderen voors. doen henne absolute rekeningh ende overleveringhe van alle henne dienste en gedane besognes, ende voorts hen afscheytmael al binnen den bestemden tijdt van aghd daghen te samen eten, ende voorts sigh houden en blijven, sonder eenigh vorder bemoei ofte bewindt in dier voorschreeven qualite sigh aen te neemen ofte te onderwinden. Alles op pene soo voor den geene die hem in desen verliepe ofte contrarie eenigh ofte ijder punt van deesen articule deede, van te begaen misdaet teegens den staet van den gilde ende als overtijts bedienende gestraft te werden. Welverstaende dat de aanblijvende vinder, als gekoozen deecken komende het tweede jaer te vervolgen, ende alsoo over 't jaer in bedieninge te blijven, in dier manieren niet en wort verstaen over tijts te dienen, maer wort verstaen met d'electie tot deecken, te sijn in een andere en nieuwe bedieninge overgegaen, alsoo de bedieninge van deeckenschap en vinder sijn onderscheydelijck, beydes in name ende auctoriteyt. Ende sullen degeenen die alsoo hunne rustpoose ofte vrije tijdt hebben, een geheel ende volkoomen jaer stilsitten, binnen hetwelcke sij niet en sullen moogen tot vinder genomineert off verkooren werden, nocte en sullen

sij oock in de bedieninge van dien niet mogen binnen dit gesejde jaer treden, ofte deese gesejde ampten aenneemen ofte sigh onderwinnen, alles op peene van te begaen misdaet teegens de staet. Ten ware bij affsterven van eenijghen deecken off vinder in maniere als volgende sal werden gespecificceert; gelijcke misdaet sullen oock begaen en schuldich weesen degeene welcke tot deecken off vinder gekoozen wesende, deselve diensten niet en soude begeeren aen te vaerden ende niet wilde in maniere als behoerlijcke en volgens dese onse keuze bedienen.

38.

Ende opdat alle saecke van den Gilde mogen toegaen met verseeckerder en beter ordininge, sonder weder te geraecken in verval als voor deesen, Soo sullen deecken en vinderen t zij dan om de 14 dagen, ofte ten langhsten omme de drie weecken, en dat op een seecker ure, hebben ende houden, hunne ordinaris zitdagen en vergaderinge ende dit op hen kamer ofte ordinaris verkoozen of verkreegen plaetse, van welcke ordinaris vergaertijt en plaetse zij alle den vinderen, met het begin van hen regeeringe, eens voor alle sullen de weete doen, ende sullen zij vinderen op deesen hen ordinaris versaemdagen, heel stichtelijcken moeten passen en niet sonder noot en wetlige onschult van dien mogen affblijven, op peene als sij dan onder den anderen sullen bestemmen, te gaen ten profijte van hen Collegie en sullen alsdan Collegialiter in alle saecken van den gilde en gildebroederen besogneeren ende doen wes van noode zal sijn en voor sal koomen te vallen. En sullen alle henne doenten en verrichtinge depecheeren en afvaerdigen met besluytige van meeste stemmen, en in absentie van eene ofte eenijge, soo sal de Deecken met een Vinder alleen moogen besogneeren ende sluyten, maer in absentie van deecken sullen drie vinderen moeten te samen en compleet sijn eer sij iets soude

mogen doen off besluuten. Maer twee vinderen sonder deecken, t welcke verstaen wordt voor de minderhelfte, en sullen niets mogen doen off besluuten, ten ware dan bij grooten ende extra ordinare haest en noode, in welcke geval sij iets sullen vermogen te doen, dogh niets anders als provisionael en tot wederseggen. Soo en sullen vinderen niet vermogen hunne zitdage ofte vergaderinge te houden of te leggen in eenijge herbergen ofte drinckhuysen, ten ware dan bij renvooy ofte zaecke en queste aen hen verbleeven als goede mannen; maer sullen hen vasthouden en blijven ter eens bestemder versaemplaetse soo veele hen mogelijcken sal sijn, omme den gildebroederen te bet te gerijven, te hooren ende hen onderlinge scheelinge ende andere voorvallende te besleghten en overdies uytspreeck te doen ende te vonnissen, Soo veele sij volgens deeser keure tot dies sijn gerechticht en gequalificeert. Soo oock meede sullen vinderen van alle hunne collegiale doenten en verrichtingen soo ordinare als extra ordinare, houden ofte bij iemandt van den gilde doen houden perfecte notitie, ten eynde of des noodt moghte zijn, dat men weeten magh hoe en wat in ijder zaecke gedaen en verhandelt is. Ende vorder soo sal ijder van hen gehouden sijn en sijn wel nauwe moeten hoeden, dat hij niet onvoorsichtelijke ende buyten wettigh gebruyck en orde, ofte voor bestemden tijdt, en openbare ofte ondecke eenijge secrete besluuten ofte collegiale handelinghe en gevallen in dies, als: «ick wildet dus, en die soo en: hij seyde dit, en die dee dat” ofte iets dergelijcke, door het welcke wierde ontdeckt en openbaer gemaect eenijge handelinghe of doente van hen college t welcke beeter en behoerlijcke hadde moeten gesweegen werden, Alles op peene voor den geene die sijn bij versuymnis in deesen ontgingh, van te verbeuren 't elcken male ten profijte van 't college van vinderen dertigh stuyvers, maer degeene die sulckx met opgesetten wille dede, soude meerder boete, tot discreetie van vinderen, moeten

betalen, ende dit niet alleen te verstaen op vinderen, maer oock allen dengeenen welcke vinderen-kamer als meederaet off anders in gelijcker qualiteyt zullen frequenteeren.

39.

Soo oock meede sullen deecken en vinderen goede toesicht hebben te nemen, dat in alle de onderlinge conversatien, gemeenschappen en samenkomsten van den gildebroederen, als oock op hen vergaderingen en Sidtdaghen, meede-maeltijden ende alle dergelijcke vrolijke ofte vermaeckelijcke samenkomsten, werden onderhouden, alle vruntlijcke, eerlijcke ende tughtige gemeensaemheeden, sonder eenijge twistinghe, bescheldinge ofte ander insolentie, alles op peene voor dengeenen die sigh in deesen en contrarie deesen articule mocht te buyten gaen, van gecorrigeert te werden en beternisse te doen, soo met gelt boeten en anders, alles naer gelegentheqt des saecke, tot discretie van vinderen.

40.

Ende sullen vinderen oock beneerstigen, dat met gemeender handt, ofte dan met eenigh getal van willighe uyt den meesteren, alle de konsten en kennisse van dien, werden bevljicht, ende met een samen- te gelijcke doeninge van teeckenene, ontleeden en andere konstige doenten en oeffeningen, werden betracht ende naergespeurt, en voorts met opentlijcke lessen, leeringe en demonstratie der bequaemsten, tot dies den leerwillijghen behoorden, gildebroederen en vrije gasten deeser konsten, ijder sijne konste ende wetenschap, geexpliceert ende verklaert, Sulckx dat deese stadt en oock den gilde daer off een eere hebbe en loff wert gesproocken, Alles en in manieren soo als bij vinderen op dies sal werden beraempt en ordre gegeven, naer gelegentheyd, eysche en aert van ijder konste ende wetenschap dewelcke men bij der handen nemen sal. Dogh wort ten hooghsten en als de

eerste gerecommandeert, een vernieuwinge van luyster te geeven aen de schilderkonste, oyt bij den ouden koninghen en vorsten in hooge waerden gehouwen.

41.

Ende sal bij vinderen voors. met allen oock meede seer nauwe toezicht moeten gedraghen werden op de behoedinghe en bewaringhe der goederen en meubelen van den gilde; ende sullen van alle tegenwoordighe goederen als oock meede van degeenen die zij naer deesen nogh moghten bijkrijgen, houden, ofte (bij een ordinaris uyt den gildebroederen) doen houden, perfecte lijste ofte register van dien, meede van alle ouwe bullen, brieven, brieven van renten off obligatien en anderen stucken en pampieren van belange, soo van dengeenen dier alreede sijn off nogh mochten koomen, opdat alles vorseckerder en met beter kennisse bewaert blijve als voor deesen. Welcke registeren zullen werden bewaert in de kasse off kiste daer van ijder vinder een sleutel sal hebben, ofte anders daer het hen geraden duncken sal, en sullen voorts alle inkomsten van den gilde, sonder eenyge sloffinge bevorderen ende degeene welcke bij versuym van vooryge vinderen moghten sijn verlopen off geprescribeert weder vernieuwen en hen van dies laten releveeren, en noch meede alle goederen en meubelen dewelcken sij weeten, den gilde bij onwettige maniere te sijn onbruyck gemaect, weder soecken te bekoomen ofte dan behoorlijcke restitutie voor dien. Nu wat aengaet de dispence en distributie van de middelen en ordinaris inkomste, die sij met ofte aen eenyge dinghen en saecken, soo in hen samenkomsten en anders hebben te doen, t selve werdt vermaend matelijcken te sullen doen ende in dies niet te overvloedigh, ofte te vergeeffs verquistende te weesen. Want dit klaerlijck konnende beweesen werden, soude een misdaet tegens de staet sijn, en oock yder vinder, ja de Deecken selve over dies accusabel, en soude alsoo

bij vonnisse en uitspraecke bevonden weesende oock weder bij haer vergoedt moeten werden. Gelijkke misdaet zoude het oock sijn, soo sij eenyge goederen ofte oock wat het waere van den gilde, buyten wettigh gebruyck en maniere van Rade, vervreemden en onbruyck maeckten ofte oock meede verloren.

42.

Soo sullen vinderen oock goede zorghe draghen, dat bij hen ofte dengenēen die sij uyt den Gildebroederen daer toe zullen gebruycken, yder gildebroeder perfectelijcken met naem ende toename werde te boecke geregistreert. yder bij sijn eygen soorte, konst, neeringhe ofte handtwerck. Ende neffens dien daerbij gestelt de juyste tijdt en date van yders inkomen, waervan sij den gildebroederen sullen gheeven acte, bij den deecken off twee vinderen gesamentlijk onderteeckent sijnde. Ende sullen in deselve registeren in margine oock perfectelijcken doen aenteekenen, 't affsterven off den vertreck van yder geregistreerde gildebroeder, immers de Mrⁿ en sonderlinghe die van de konst. Ende sullen oock meede sonder versuym (om van alles beter kennisse te neemen) jaerlijckx in de maendt van Maije, immers voor St Jans kermisse deser Steede, bij allen den gildebroederen omme moeten gaen, beginnende van de konst en soo voorts, vervolgens van soorte tot soorte, tot de laetste der handtwercken en neeringen van dien, en sullen alsdan 't ordinaris jaerge't opgaren en sonder eenyge ooghluyckinge ofte versuymnis moeten invorderen; en sullen telcken ommegange nieuwe Jaerregisteren moeten maecken, zoo als sij die dan bevinden zullen, soo van de meesters, gasten als jongens, waeraen sij alle veranderinge van meer off min, doot off leevende, van den voorgaenden jare, sullen hebben te bemercken, t welck zij in de blijvende registeren yder en elck bij t sijne sullen hebben te nooteeren, ende sullen vinderen ten dage van ommegangh met hen mogen neemen

een stadtsbode off de kapiteyn van de nachtwacht als van weegen de E. Heeren Burgermeesteren, ende sullen, als zij bij die van de konst om sullen gaen, alle, te weeten deecken en de drie vinderen tegenwoordich moeten sijn, ten ware dan bij sieckten ofte dat sijns lighaems onmachtich ware, dan als men sal koomen tot de handtwercken, ambachten en neeringhen onder deesen gilde sorteerende, soo zullen twee en twee vinders beurtswijse om den anderen dagh gaende, moogen volstaen, dewelcke benefens de stadsboode off kapiteyn ende de kneght van 't Gildt met hen en tot assistentie en hulpe, nogh sullen mogen beroepen een ofte twee van de voornaemste der neeringe ofte ambachte bij het welcke zij omme sullen gaen en voor hebben dat mael te versoecken, opdat alles recht ende met beter toesicht magh werden gedaen ende sullen de geenen, die zij van den handtwercken en neeringen alsoo tot meedegaen zullen beroepen, niet vermoogen sonder wettige onschult aff te blijven ofte sulckx te weygeren, op peene van te verbueren drie car. gul., te gaen aen den here, t Collegie van vinderen en der armenbos van desen gilde, yder een gerechte derde paert.

43.

Van alle welcke jaerlijckse inkomsten, als oock meede van alle inkoopgelden ende alle andere inkomste van renten, giften, boeten ende breucken (alreede in swange off nogh te volgen) pertinentelijcke reeckeningh sal moeten gehouden werden, als oock meede van alle gedane dispence ende uytgeeven van gelde bequamelijck en ordentelijck, met debet en credit over den anderen staende, alles ten ordeninge van vinderen hier op te beramen, en sal deese reeckeninghe van deese bij provisie gehouden werden bij den tweeden vinder, dewelcke oock als penninghmeester alle gelden ontfangen ende uytgeeven zal, dogh en sal eghter niet vermogen iets uyt te geeven, anders dan

als bij vinderen collegialite wert beslooten daer de penninghmeest r acte magh affneemen, twelck in de notitie van hen doenten oock sal aengetekent werden, ofte dan dat bij schriftelijke ordonnantie, bij den deecken off twee vinderen onderteeckent zijnde, wert bevolen, ende sal de teegen reeckeninghe van deesen ontfangh blijcken ende sijn te vinden, soo uyt de notitie en aentekeningh van vinderen-doenten als voorts uyt de registeren van de inkomste en jaergelden, als meede de rentebrieven off andere acte van dien sijnde, welke oock alle ten tijde van reeckeningh en overleeveringh zullen teegen een gehouden en met den anderen vergeleucken werden, en oock moeten overeenkomen, ende de uytgeeven zullen met de voorgeseyde acte en ordinantien moeten goetgemaect en verantwoord werden, ende de geene die in deesen ontbreecken, en sullen niet werden geleeden of opgenoomen, ten ware dan dat bij alle den vinderen noch klare en volkomene kennisse van dies ware ofte uyt de notitie van hen besognes blijkende hoe ende waer aen deese uytgegeeven te zijn, welke reeckeninghe alsoo gedaen zijnde, sal de zelve onder de nieuwe vinderen berusten en bij de pampiere en stucken van den Gilde, van jare tot jare bewaert werden.

44.

Ende zullen vinderen voors. in alle zware en gewichtige saecken ende alle saecken rakende de staedt van den gilde, als doen van reeckeningh en overleeveringh, uytsettinge of opneeminge van geld, koopen off verkoopen van eenigh vast goedt ofte andersints van groote quantiteyt van meubelen of ander dinghen off oock doente van groote kosten, meede alle saecken raeckende een geheele ofte meer soorten der neeringen onder deesen gilde sorteerende, tsij dan noopende eenyge particuliere keure off proeve op haer ambaght off handtwerck, ofte andersints iets van gewichte, als oock meede in alle rechtspre-

kinghen en vonnissinge over misdaden, begaen teegens den staedt van den Gilde, op ende in alle deesen en dergelijcken, in dewelcke vinderen sulckx bij meeste stemmen geraden vinden sullen, zij vermoogen uyt den gildebroederen ende Mrs. van de aensienlijkste en bequaemste soo veele en sulcke neutrale personen tot hen adsistentie en helpe als meede-raden ofte anders ten overstaen van saecke te beroepen, als zij des zullen noodigh bevinden ende hen geraden dunckt, ende wat dat alsoo bij vinderen ende deesen bij-beroepenen als meede-raden gesamentlijk ofte bij meeste stemmen, in saecken van den gilde zal werden gedaen ende besloten, alle tselve sal bij provisie maght hebben en vollen effecte sorteeren, alles ter tijde en wijle en tot dat bij de E. Heeren Burgermeesteren daer anders in sal sijn off werden gedaen. Ende welcke gildebroeder die uyt de meesteren alsoo als mede-raedt bij vinderen wierdt beroepen, ende met wille, sonder wettigh onschult, afbleeff, deselve sal telcken male verbeuren drie car. guld., te gaen aen drien, voor de Heere, t Collegie van vinderen en de Armenbos van deesen gilde, elckx een gerecht derdepaert. Zoo oock meede zullen vinderen als 't hen nodigh duncken sal ende yets sullen hebben den gildebroederen gesamentlijk, ofte dan eenige soorte van dien alleen aengaende, te verkundigen ofte gemeen te maecken, ofte andersints iets van eenyge zaecken te bevraghen en hen stemmen te hooren, vermooghen, alle de gildebroederen ofte dan eenige soorten van dien alleen, dien het meest zal aengaen off raecken, te samen te beroepen, ende wie van den gildebroederen alsoo beroepen waer en sonder noodt afbleeve en niet en quame ter bestemder tijdt ende plaetse, deselve sal (als bij den knecht de bootschap gedaen is van te moeten koomen op boeten van afblijven) telcken male verbeuren 3 st. ten profite van den gilde voors., sijnde in desen exempt en uytgesloten de ziecken en buyten stadts weesende.

45.

Oock meede soo sullen Vinderen voors. niet alleen hebben nauwe zorg en toesicht te draghen voor ofte op die van hen konste alleen, maer sullen oock eeven en met een selve bezorghtheydt verplicht en gehouden sijn, alle de andere handtwercken, neeringe ende ambaghten, onder deesen Gilde sorteerende, de handt te bieden en yder van dien bij zijne gerechticheyt beschermen en behouden en in de noodtsaeckelijcheeden van haer ambaght ofte neeringe, tzij dan mettet bevorderen van eenyge proeve, op yder ofte eenige van die handtwercken, ofte andersints met eenyge perticulierder en specificiver pointen off articulen op hare doen en neeringe te beramen. Alles zoo den urber, gelegentheydt en nature van haer doen ende handtwerck moghte vereysschen ende zij ten besten, zoo van die perticuliere soorte en neeringe als ten voordeele van den ganschen Gilde verstaen te behooren ende zij op dies sullen beraamen.

46.

Soo sullen Vinderen in hen kamer ende versaemplaetse oock houden ende oprechten, een Armenbos, sluytende met twee verscheyde slooten, welcke inkoomen alleenlijcken sal moeten werden gedistribueert, aen de arme en behoeftige weduwen en weesen, en die van den gildebroederen door ziekte ofte anders moghte sijn gekoomen in decidentie ofte verval ende eenyge hulpe van noode moghte hebben, allen den welcken zij maentelijcx off anders naer datter dan voorhanden sal sijn, sullen bedeele, yder naer zijnen noodt, zoo verre als het sal mogen strecken, welcke gesejde Bos, vinderen ten hoogsten zullen houden voor gerecommandeert en oock aen ijder Gildebroeder en anders recommandeeren, ende voorts deselve in alle beslechtinge van questien, peene ende amende gedencken ende benificeeren, sooveele als hen mogelijk sal sijn, ten eynde deselve eenigh-

sints magh strecken en den armen genoegh doen; en sullen voorshandts en bij provisie oock tot deesen bos koomen en werden ingebragt alle dote en gifte van renten en anders, den gilde van outs gegeven perticulierlijcken tot de onderhoudt van haren autær off kercken diensten. Nu de omdeelinghe van deesen, als oock meede t particuliere bewint van dien, zullen hebben en gedaen werden bij den Deecken ende den lesten vinder, die daer van elckx een sleutel sullen hebben en in tijde van omdeelinghe gelijkelijcken uytreycken en bedeylen, naer zij dan kennisse van zaecke en gebreck sullen hebben off weeten. Zo oock meede sal hij deese beyde, te weeten den deecken en lesten vinder toestaen, ten nausten daerop te letten, ende toe te sien dat deese voors. bos van alles en elck, tzij dan breucken off amende, tzijne krije, daertoe dezelve bij deese keure en anders gereghtight zal zijn.

47.

Nu, ofte eenyge Deecken ofte iemandt van den vinderen in der tijdt ende gheduurende hunne dienst ende vinderschap moghte koomen alijvigh te werden, soo sal men om 't Collegie soo veel als doenlijcken is, compleet te houden, in deeser manieren handelen en toegaen. Ingeval eenige Deecken quame te overliden in het eerste hallif jaer van sijn bedieninge, soo sullen de drie vinderen in der tijdt, uyt de jonghste en lest affgegaen vinderen, alwaere het oock de oude Deecken, (als hebbende meeste kennis van gebruycken en gepasseerde saecken) eenen nieuwen deecken kiezen, om de ontbreckende tijdt van den overlleden en dien jare voorts te volstrecken en langer niet. Maer kompt de Deecken int leste hallif jaer te overliden, zoo sullen de vinderen uyt hen drien een tot deecken kiezen, om den ontbreckenden tijdt van den affgestorvenen deecken voorts te voldienen, en sal deesen tuschen tijts gekoosen deecken, te weeten die van 't leste hallif jaer, ten eynde

van deesen lopenden jare, bij weder-verkiesinge oock noch het volgende jaer als deecken mogen continueeren, en sonder quetsinge van keure ofte staedt gecontinueerd werden, want het voorgaende hallif jaer wort verstaen in eens anders en niet in sijn eygen tijdt gediend te hebben; deur het welcke oock wort verstaen, deese tusschentijds-deecken (schoon geen eedt gedaen hebbende) in de persoon van den overleedene ende desselven gedaenen eedts, beedight en verplicht te zijn alles en soo verre en in zelver voegen als de overleedene Deecken gedaen en geweest mocht hebben, zoo vermagh oock deese tusschentijds-deecken, ten tijde van electie, ganschelijcken, onvermindert sijne eere en achtginge, mette de keuze van deecken verbij gegaen werden, in welcken geval hij als maer geweest vinder van dien jare, met dandere vinderen, als naer gebruyck sal affgaen. Nu ingeval in 't eerste hallif jaer, een ofte meer vindere quamen afflijvigh te werden, soo sullen vinderen in der tijdt tot de leedige plaetse van dien, en dat binnen de 8 daghen naer dat deselve plaetse gevaceert sal hebben, nomineeren dubbelt getal van personen, hebbende de qualiteyten als geseyd int 37^e articule, Dewelcke zij voorts schriftelijck bij de E. Heeren Burgermeesteren sullen inbrenghen, om den ontbreeckende uyt gekoozen en oock voorts beedight te werden; en zullen alsoo de vaceerende plaetsen weder volmaecken. Maer soo der in 't leste hallif jaer een vinder komt te sterven, soo en sal men in diens plaetse geen anderen kiezen, maer quamen der twee afflijvigh te worden en dat het noch waer drie volle maenden voor de verkiesinghe, soo sullen de deecken en overgebleeven vindere binnen acht daghen naert overliden van den lesten nomineeren 4 nieuwe personen in manieren als voorens geseyd, dewelcken zij voorts bij d' E. Heeren Burgermeesteren zullen inbrengen, om twee nieuwe vinderen tot de vaceerende plaetsen te kiezen, welcke naergekoozen vinderen (te weten die van't

leste halliff jaer) weder sullen mooghen koomen op de volgende nominatie, en oock bij wederkiesinge, t sij dan als Deecken off vinder, mooghen werden gecontinueert en in de bedieninghe van 't vinderschap vervolgen, uyt reedenen als vorens geseydt, sonder in eenyger manieren te culpeeren ofte te misdoen teegens de staet ofte keure van deesen gilde.

48.

Ende sullen de affgaende Deecken en Vinderen op hare overleeveringhe en rekeninge, die sij aen den nieuwen Deecken en vinderen sullen doen, mogen beroepen eenyge van de aensienlijkste en bequaemste persooenen van den Mrs der konsten van deesen gilde, omme over deese hare reeckeninge en overleeveringhe te staen, kennisse van zaecke te neemen; naer hetwelcke soo zullen ouwde en nieuwe vinderen op haer kamer ofte ordinaris versaemplaetse met den anderen moogen eeten, ende houden hunne afscheydtaeltijden op kosten van den gilde, ende dit onbesproocken twee daghen achter een, en sullen ter eerster dage ouwe deecken en vinderen, maer ter lester daghe nieuwe deecken en vinderen boven zitten, ende sullen alsoo in recompense van henne moyten en versuym met den gilde gehadt ende alsnogh te hebben, met den anderen houden ende eeten (sonder oock int minste eenyge kosten van dies te draghen) deese hunne vrolijcke afscheydinge en maeltijden, waerop zij meede bij gemeen goetvinden sullen mooghen beroepen en met hen ten eeten houden, van begin totten eynde toe, de geene die op hare rekeningh en overleeveringh sijn geweest en overdies hebben gestaen, mits dat yder van deese genoodighde, en dij ter kennisse van ouwe en nieuwe deecken, aen de Armenbos zal betaelen eens 30 st^s waer meede sij voorts geenige andere onkosten meer van nae-gelt of anders en sullen hebben te draghen, maer gans vrij sijn, alsoo in deesen gilde naer

deesen op henne maeltijden off anders, geenyge na-gelden off gelijke omlegginge meer gedaen off gegeven sullen moogen werden, maer sullen hen te vreedten moeten houden met hetgeene dat uyt koste van den gilde sal mogen vallen.

49.

De kneght van deesen Gilde zall naer deesen en van nu voorts aen, moeten genoomen werden uyt den gildebroederen off dependenten der konsten, tot hetwelcke vinderen in der tijdt zullen hebben te vkiezen, die hen tot dies de bequaemste sal duncken. Welcke knechten ofte knecht met alle behoorlijke respekt, den Deecken en vinderen in saecken van den gilde zal moeten bedienen, zoo op henne maeltijden als anders, en sal voorts precijselijcken moeten passen, op alle ordinaris en extra ordinaris zitdaghen, zigh te laten vinden bij ofte voor vinderen kamer, omme haer in dies te bedienen, en sal aldaer zoo lange moeten blijven, als vinderen zullen besigh zijn en niet mogen wegh gaen als met verloff; oock meede sal hij op alle renvoije off als vinderen ieuwers als goede-mannen sullen zitten, meede passen omtrent haer te sijn; soo sal hij oock ordinaerlijcken om de twee off drie dagen sigh ten huysen van den Deecken moeten laten vinden, omme te onderstaen off de Deecken oock eenyge bootschappen ofte iet anders heeft te beveelen ofte te doen; zoo sal hij oock op de jarige ommegangh ofte als vindere ergens zullen gaen om kennisse van zaecke te neemen, meede moeten gaen en oppassen; ende sullen bij den knecht voors. en niemant anders, de biddinghe van den gildebroederen ter begraeffnisse mogen werden gedaen, dogh hij en zal geenige van dien nochte oock eenyge andere ommeloopen voor wie dat het oock soude moogen sijn, mogen doen dan als met kennisse van den Deecken off in absentie van den tweeden vinder, denwelcke hij gehouden sal sijn altoos van dies de eerste weete te doen. Soo

oock en sal hij niet mogen eenige gildebroederen ter begraeffnisse bidden, buyten de soorte off neeringe van den affgestorven gildebroeder, als met consent en toelatinge van den Deecken, ende sal hij op zodanige begraeffnisse, die bij hem gebedden zij, moeten passen en teegenwoordigh sijn, opdat hij weet en hebbe te mercken, wie van den gebedden gildebroederen aff zal blijven, t welck hij den Deecken sal aenseggen ende altoorts de boeten van dien opgaen en halen. Oock meede zullen alle maninghe aen de gildebroederen wegens den gilde, bij hem moeten gedaen worden, als oock meede alle dagingen, als eenigh Gildebroeder den anderen om eenigh different voor vinderen wil beroepen en daghen, mits hebbende van dien zijn Salaris en loon, dewelcke bij provisie en tot naerder veranderinghe, sal sijn als volght: Voort bedienen en passen op vinderen-zitdaghen en tgeene daerbij en intusschen zal vallen te beloopende te doen 4 st^s; voort doen van eenighe boodtschap voor deecken off vinderen (daer hij geen ander loon zal verdienen) 1 str en gaet hij meer als tot een off twee plaetsen 2 st^s, voor een ommeloop aen vinderen mede 2 st^s, voor een ommeloop en beroep van eenyge voornaemste Gildebroederen om met vinderen te zitten 3 st^s, van yder nieuw inkomende meester 4 st^s, van yder nieuw inkomende discipul, leerjongen en gast 1 str, voor de bedieninghe in vinderen jaermaeltijdt 24 st^s daeghs, voor den jaerlijcxen ommegangh met vinderen 18 st^s daeghs, voor een eerste maninghe van 't niet gegeeven jaergelt t welck hij van dien gildebroeder moet hebben: Van de Mr^s 2 st^s, van de gasten en leerlingen 1 str; voor een tweede maaninghe van dien: van de Mr^s 4 st^s en van de gasten en leerjongens 2 st^s, voor een ghemeene daginghe voor vinderen 1½ str, voor een daginge over beklagh van staat 3 st^s, t welck bij den aenlegger bij provisie sal moeten betaelt en uytgeschooten werden. Voor een ommeloop aen den geheelen gilde en alle den gildebroe-

deren 30 stuyvers, voor een ommeloop aen de konst: voor een buyten den gilde 12 st^s, voor een gildebroeder 10 st^s, voor off van weegens vinderen 6 st^s en soo hy tot eenyge soorten van de handtwercken off neeringhe (onder den gilde behoorende) daer beneffens gaet, voor yder soort bovendien nogh $\frac{3}{4}$ paarten; voor een ommeloop aen eenyge soorten der handtwercken off neeringen alleen, voor particuliere 8 st^s, voor vinderen 5 st^s, voor een begraefenis van de konst 10 st^s, voor een begraefenis ofte te lijckbidden van eenen van de andere soorten of neeringen 8 st^s, voor namaninghen van lijckboeten telck 1 str van yder en voor iemandts het wercken te verbieden als van oudts zes st^s.

50.

Nu de acte, feyten ofte misdoenten dewelcke eygentlijke strecken teegens de staet, regeeringe en 't weesen van deesen Gilde, als zijn: de zaecken van den gilde ende de keure van dien door nalatighheydt en sloffen off andere quade practique te laten vervallen ende te niet gaen, 't bedienen van deecken- off vinderschap over bepaelden tijdt en weder het niet willen bedienen van deselve ampten, het pleegen ende houden van alle extra-ordynare verkoopinghen als gemelt in het 21^e Article, als oock meede deselve met ooghluyckinge te dulden en door de vingeren te zien, ofte in dezelve eenigh aenpaert ofte deel te hebben, en alsoo of anders de neeringen van deesen gilde met eenyge quade practique te bederven, alle bedrogh en valscheydt gepleeght in saecke en tot schade van den gilde of t gemeene, met onnutte en vergeefse dispence de innekompste en middelen van den gilde te verquisten, onbehoorlijcker wijze eenige dingen, goederen of meublen van den gilde te vervreemden en onbruyck te maken, onrechtveerdelijck met weeten en willen den gilde te verkorten, tzij met reeckeningh off andersins gelt off goederen den gilde toebehoorende naer zich te neemen, nogh meede iemandt met eeniger deeser vooriger

dilecten en feyten valschelijcken te betichten ofte te beklaghen, en soo voorts alle doenten en acten die met deesen overeenkomen en vermaeghschap zijn, ende dewelcke eygentlijke toetseeren of raecken de gemeene regeeringe, stadt ende standt off weesen van deesen voors. gilde, Alle deese zullen werden gecorrigeert en gestraft met beroovinghe van bedieningen, stemmen en ampten en versteekinghe van dien voor eenygen tijt off voor altoos, oock meede met restitutie enkel off meermalen, en voorts met geltboeten zooals bij de articulen, daer teegens is misdaen, perticulierlijcken is gespecificieert, en daer sulckx niet en is gedaen tot vindinge van de competente reghteren over deesen. De reghtspreekinghe en vonnissinge van deesen sal compeeteeren en gedaen werden bij vinderen en den geene, bij hen over dies beroepen als meede-reghteren, tot het welcke vinderen zullen hebben te beroepen eenige neuterale personen van de ouste, aensienlijckste en bequaemste uyt den Mrs der konsten off handtwerven van deesen gilde. En zullen de actie en pretensie over deese begane dilicte gedueren den tijdt van drie geheele jaren, maer naer dien sullen zij zijn geprescribeert en verlopen. Ende ingeval eene ofte eenyge van deesen dilicte werde begaen bij een ofte meer gildebroederen (t zij oock in wat manieren, staet ofte qualiteyt dat deselve onder den gilde moghten sorteeren, alware het oock den deecken of vinderen zelve) en dat bij vinderen collegialiter off anders daerinne niet en wierde gedaen ofte versien, Soo sal al ende ygelijck Gildebroeder (meester zijnde) die wille vrijstaen en vermoogen deselve te beklaghen ende sijne beklaghte ordentelijcker wijze ingebracht hebbende zal gehoort en oock op dies recht gedaen werden, Allen twelcke wij daeromme alsoo hebben aen yder gildebroeder vrijgesteld en toege laten, opdat door quade practique, versloffinge en anders, de saecke van de gilde niet weder en soude komen te vervallen, als voor deesen

is geschiet, en opdat door deese altoos blijve een open wegh en spore, om deselve weder wettelijcken te erreghen ende op te helpen En sal degeene die van desen werde beklaeght en reghtelijcke gedaeght om zijne verantwoordinghe van dies te doen, oock voor de competente reghteren van deesen moeten verschijnen en sijne saecke aldaer moeten verantwoorden en oock d uytspreecke over dien moeten obedieren, en ware het een deecken of vinder, hij en soude niet vermogen, naer de gedane daginge, als deecken off vinder op de zitdagen of in collegie van vinderen te compareeren ofte iets dien aengaende ofte in dier qualite mogen doen off verhanden (alles op gelijcke peene) voor ende alleer hij heeft te reghte gestaen en sijne saecken verantwoordt ende hij van deese ingestelde beklaghte geheel ende gants vrij gesproocken is; En moet hier reght verstaen werden, dat deecken en vinderen, als geseydt is, over dese dilicten oock beklaeghbaer zijn, te weeten de deecken en dat alleen, en een vinder ofte oock twee te gelijck, maer niet het geheele collegie van vinderen teffens ofte oock drie vinderen te gelijcke, ofte de deecken met een vinder teffens en te gelijck, want bij deese of dit getal, als de meeste helfte hen bestaen, en bestaet oock in der daet tgeheele collegie van dien, welke het hooft-gedeelte der competente reghteren is, door 't welck sulckx te doen inpracticabel is; Over des ingeval iemandt tgeheele Collegie van vinderen in der tijdt, ofte dan de meeste helfte van dien als geseydt, in deesen schuldigh ofte culpabel bevondt, dezelve sal met sijne aenklaghte teegens deselve moeten toeven, tot dat sij zullen zijn uytter regeeringe en afgegaen, ende ~~aldan~~ sal men teegens haer mogen de beklachte instellen volgens de keure en soo als men te rade zal zijn Ende sal degeene die van deesen iemandt wil beklagen, moeten doen en hebben van alles klaer bewijs, ende sal, als hij zijne beklaghte wil instellen, bij vinderen moeten instaan ende

hem doen inschrijven met naem en toenaem, als oock meede dengeenen die hij wil beklagen, en ter welcker cause, En sal naer deesen inschrijvinge niet mogen geerselt ofte terugge gegaen werden, maer sal moeten vervolgen, op het welcke de aenlegger voorts bij vinderen sal versoecken, dat hem een dagh van reghte magh werden geleydt en beteeckent; 't welck vinderen in geeniger manieren iemandt en sullen vermogen te weygeren, maer sullen gehouden sijn, op peene van Staet, binnen de 14 dagen naer t versoeck deselve te betekenen, alware het oock extra ordinaer, en sullen van dies den aenklagher verweetyghen, die alsdan de daginge door den knecht zal moeten, volgens en met de inschrijvinge bij hem ter vinderen-kamer gedaen, laten doen, ten minsten drie daghen voor den beteeckenden dagh van reghte, ofte anders de beklaeghde zoude voor dien dagh mogen excipieeren en niet behoeven te antwoorden. Ende zullen ten daghe van reghte, de beklaaghte ingestelt en partijen ten wederzijden ten vollen gehoort ende de bewijsen der beklaghte ende de defentie van den verweerder bij vinderen ende den bij sittende meede-reghteren ingebragt, gesien en op dies punctueelijcken geleth sijnde, soo sullen vinderen ende de beroepene mederechteren in deesen, als competente rechteren van dien, over deese naer hen beste geweeten en soo sij des verstaen recht te sijn, bij meeste stemmen geeven hen vonnisse en doen rechtelijcke uytspreecke, T welcke ten wederzijden bij partijen punctueelijcken op peene van staet sal moeten geobbedierdt en volkoomen werden, dogh degeenen die zigh bij deesen zal houden gegriefft off verkost te weesen en zigh wettelijcken wilde opposeeren ende den triumphant ofte oock vinderen selve ende de meede-raden neffens dien, voor de E. Heeren burgermeesteren, welcke de revisie en definitive sententie over deese competeert, wilde beroepen, zoo sal hij sulckx vermoogen, behoudelijcken dat hij sijn als opposant off appellandt

binnen vinderen-kamer laet aenteekenen binnen thien daghen en dat hij zulckx oock binnen de 6 weecken naer dit gewijsde effectueere, ofte sal van dien versteecken sijn, en moeten 't gewijsde voors. obbedieren en punctuelijcken volkoomen, alles op peene als is geseydt.

51.

Nu alle feyle, versuymnisse ofte erreur, meede alle acte, feyten en misdoenten, hoedanigh die oock moghten zij, dewelcke bij iemandt ofte eenygen gildebroeder buyten ofte in staete sijnde, contrarye eenyge oude ofte nieuwe keure moghte zijn begaen ofte gecommitteert in eeniger manieren met dus off zoo, ofte hoe ofte wat dat het soude moghen weesen, gedaen of gepractiseert tot nadeel van den gilde in t gemeen, ofte perticulierlijcken van eenyge soorte der neeringen off handtwercken van dien, ofte anders ins iets hetwelcke te acuseeren ende te corrigeeren off te straffen ware (uytgenoomen dan de vervreemdinghe en ontbruyck-maekinghe buyten orden of wettigh gebruyck, van rade, van middelen ofte inkompte van den gilde ofte van eenyge substantie, goederen off meudelen den gilde in eygendom behoorende alle welcke weder zullen moeten werden gerestitueert ofte vergoedt ten taxatie en tot discretie van vinderen van deesen gilde voors.) Sulen bij deesen sijn en werden gedaen een algemeene vergeetinge, vergeevinghe en verdoen, ende werden bij deesen allen gildebroeders in 't algemeen en yder voor sijn perticulier, geperdonneerd, gerelaxeert ende geheel vrijgesteld van alle straffe ende peene (uytgenoomen de restitutie der vervreemde en onbruyck gemaecte goederen, meubelen, middelen ofte eenyge substantie den gilde in eygendom behoort hebbende) over eenighe actie of begaene misdoente of versuymnisse, hoedanigh die souden mogen sijn, voor date van deese keure en verdoen bij hen begaen ofte gepleeght, in wat manieren dat het oock moghte sijn; en wert alles wat van deesen is off is

geweest, gestelt in een vergetelnisse, niet willende, dat in eenyger manieren off bij eenigh gildebroeder zulckx sal sijn meer gedaght, verbiedende wel uydruckelijcken, tselve in eenyge consequentie te trecken ofte iemandt, om iets gepasseert voor deesen, te suspendeeren off voor suspectt te houden, veel min van dies eenigh verwijt, smaet ofte moleste te doen, alles op peene voor den geene die contrarie sal bevonden werden te doen, van te werden gecorrigeert en gepuniert als een steurder van de gemeene ruste. Want ons eygentlijke wille is, dat alle de gildebroederen van deesen gilde, allen met den anderen zullen sijn en weesen met alle onderlinge vrundtlijckheydt en liefde sonder eenyge gedenckenisse van tverleedene, als waren zij alle te gelijk en op een nieuw gildebroederen geworden van een geheel nieuw gildt. Allen t welck wij alsoo verstaen ten beste te behooren.

52.

Nu op de Begraefnisse ofte lijckgange van eenygen afgesturven gildebroeder ofte zuster, ofte derselver vrouw ofte man, ouders ofte kinderen, sal yder die wille, vermogen den gildebroederen (wel verstaende de meesteren die van sijn ofte des overleedenens eygene soorte, konste ofte handtwerck sijn en verder niet, ten ware bij consent van Deecken of vinderen), te doen ter begraefnisse bidden en noodighen, t welck bij den knecht van deesen gilde ende niemant anders en sal mogen en moeten werden gedaen, mits daer voorens betalende voor yder biddinge aen die van de konst vijftien stuyvers, te weeten 5 voort gildt en 10 voor den knecht, en voor een biddinghe van die van de andere handtwercken en neeringen twaalif st^s, te weeten 4 voort Gildt en 8 voor den knecht ende sal yder gildebroeder, Mr. sijnde, die alsoo bij den knecht te lijckgange gebeden is, sigh op de begraefnisse en lijckganghe voors. moeten laten vinden ende meede gaen in manieren als hij gebeden is, op verbeurte voor den

geene die niet en quame van 3 st^s ten profijte van den gilde, ten ware dan dat hij bij ziekte ofte anders, sijns lighaems onmagtigh waer en niet uyt konde gaen. ofte meede dat hij ware van huys en buyten stee, alles sonder fraude. Welcke boeten ten selven daghe bij den kneght sullen werden opgehaelt en den geenen die als dan niet en sullen betalen ofte wettigh onschult doen, nocte oock binnen de drie dagen naer dien aen den Deecken ofte kneght van t gildt ofte ter bestemder plaetse en quame brenghen, sulckx dat de kneght daer weer omme soude moeten koomen, deselve sal als dan boven dien aen den kneght voor deese tweede maninge en komste nogh 1 str moeten betalen, en soo voorts voor elcke komste die naer deesen om dies bij den kneght sal werden gedaen telcken 1 str ende dit gedurende en tot de betalinge toe; ende sal de kneght op deese lijckgange moeten tegenwoordich sijn en wel nauwe letten en toesien en op zijn seel aentekeningh houden, wie en welcke van de gebeeden gildebroederen affblijven, van alle welcken hij datelijcken naer de lijckganch de boeten op sal gaen ijschen ende de gekreegenen van dien bij den deecken brenghen, aen wien hij oock sal zeggen de ontschulden, die bij eenige ofte iemandt moghte sijn ingebracht over 't affblijven ende sal naer het bescheyt dat hij van den Deecken krijght deselve weder manen off laten berusten.

Ten uyt eynde soo willen en beveelen wij allen gildebroederen van deesen voors. Gilde van St. Lucas en particulierlijcken den Deecken en Vinderen van dien, deese onse teegenwoordighe keure in alle zijne articulen punctuelijcken te onderhouden ende sonder veynsinghe off ooghluyckingh bij ygelijck gildebroeder te doen onderhouden, ende ingeval iemandt ofte eenigh gildebroeder haer, noghte oock deese onse keure en artyculen van dien, niet en wilde obedieeren, maer halsterigh teegens alle waerschouwinge en verbiedinge toegingh, soo sullen

vinderen deesen en alle soodanige, en dat sonderlingen in de saecken der neeringhen en oock die van't inkomen en gildtreght, met den kneght en een stadtsboode deselve doen haer wercken en neeringe verbieden, en belasten hen winckel te sluyten, alles ende totter tijdt dat hij vinderen ende den Gilde volgens deese onse keure sal hebben voldaan en gesatifeert; tselve verbodt sullen vinderen oock vermoghen te doen aen dengeene dewelcke haer uytspraecke en gewijsdens in boeten en anders, niet en willen volcoomen ofte afdoen, en oock meede aen den geenen welcke sij tot meermalen eenyge dingen hebben verboden ofte oock bij hen ontbooden ende uyt versmadenisse niet en willen voor haer koomen verschijnen; ende sullen degeenen, denwelcken hun werck te doen alsoo verboden is, niet weder tot zulck werden toegelaten voor ende alleen zij vinderen ende den gilde in alles hebben voldaan, als oock de onkosten van voor den kneght en anders, in deesen gevallen zijnde.

Aldus gedaen ende beslooten binnen der Stadt Haerlem ten huysse van den Heere Deecken Mr. JAN VAN BOECKHORST op den 22^e May 1631 bij ons onderschreeven Deecken en Vinderen van het Schilders ofte St. Lucasgilde deeser stadt Haerlem ende den gemaghtighden uyttet lighaam der Schilderkonstenaeren, daer toe specialijcken geprocureert.

J. VAN BOUCHORST
Deecken
P. MOLIJN
WILLEM CLAESS. HEDA

HENDRICK POT
OUTGERT ARIS AKERSLOOT
SA. DE BRAY
Gemaghtige uytet
lighaam der Schilders.

Deese bovengestelde nieuwe keure ende ordonnantie op het Schilders ofte St. Lucas Gildt deeser Stadt Haerlem bij den tegenwoordighen Deecken en Vinderen ende den gemaghtighden uytet lighaem

der Schilderen op den selven gilde gevonden, samengesedt en gestelt, ende op den 2 Juny 1631 ter herberge van den Koningh van Vranckrijck ons ondergeschreven Outvinderen en beroepen Gildebroederen der konste van deesen voors. gilde van St. Lucas, vooren gehouden ende opentlijke ten aenhooren van ons allen vooren geleesen ende bij ons oock wel verstaen zijnde, Wert bij ons tegenwoordighe beroepene ende ondergeschreeven outvinderen ende gildebroederen der konsten van desen Gilde, gesamentlijcken in allen sijnen pointen ende articulen eenstemmelijcken aengenoomen, goedgekeurt, geavojjeert en gelaudeert, Ende verklaren voor soo veele in ons is, dat deselve den gilde is ten hooghsten nut en noodigh ende behoorlijcken gestatueert, ende bij den Gilde en gemeene gildebroederen in allen zijne pointen aengenoomen en gesubmitteert te werden. Toorkonden der waerheydt deese met onse gesamentlijke onderschrijvinge bevestight.

C. CORNELISS.

Schilder

ISAACK HALINCK

outvinder

CORNELIS CLAESSEN VAN WIERINGEN.

F. VAN DIJCK.

Die kloeke kunstenaren, ze mogen zwak geweest zijn in zinnbouw en nog minder thuis in spelling, hebben met zooveel uitvoerigheid en zoo duidelijk hun keur opgesteld, dat we er weinig meer bij behoeven te zeggen. Hier en daar komt soms wel eens een verouderd en buiten zwang geraakt woord voor den dag, maar men zal er den aard en de beteekenis spoedig genoeg van vatten. Alleen is het niet overbodig

hier aan het slot eene toelichting te geven, die bij het begin wellicht beter op hare plaats zou zijn geweest: dat geldt namelijk een paar handwerken, die in de «Tafelwijze verspreydinge» worden opgenoemd: vooreerst Webbebriefjensmaeckers, dat waren degenen die de, dikwijls zeer kunstige, fabrieksmerken in hout of koper sneden, welke op de geweven stoffen, linnenwebben, moesten gehecht worden. Tegenwoordig noemt men ze met een uitheemsch woord (want onze taal is zoo arm!) etiketten. Primuurders (van: premo: ik druk) in een adem genoemd met de huisververs, waren de glad-schuurders, die het hout, wanneer dat zeer fraai moest beschilderd worden, vooraf effen en glad schuurden. In onzen tijd is dat onderdeel der kunst opgegaan in het ambacht der huisschilders. Geleybackers, ook wel als plateelbackers vermeld, waren degenen die Delftsch aardewerk maakten, eene kunst die in vroeger eeuwen den hoogsten bloei bereikte, en die men in onze dagen tracht te doen herleven.

Overgedr. uit Archief Ned. Kunstgesch.